

Leea Kavonius

Lohjan kaupungin Kulttuuripolku

Toimintamallin kehittäminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja AMK
Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Opinnäytetyö
5.12.2012

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Leea Kavonius Lohjan kaupungin kulttuuripolku Toimintamallin kehittäminen 33 sivua + 1 liite 5.12.2012
Tutkinto	Kulttuurituottaja AMK
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja(t)	Lehtori Laura-Maija Hero
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää kulttuuripolku – toimintamalli Lohjan kaupungille. Kulttuuripolkumallin tavoitteena on tarjota jokaiselle lohjalaiselle kulttuurielämyksiä ikää ja taustaa katsomatta. Opinnäytetyössä keskityttiin päiväkotij- ja peruskouluikäisten lasten ja nuorten kulttuuripolkuosioon. Näin ollen opinnäytetyössä tarkastellaan myös varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelman perusteita taiteen ja kulttuurin osalta valtakunnallisella tasolla sekä selvitetään mitä Lohjan varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmissa on tarjottu taide- ja kulttuurin osalta lohjalaisille lapsille ja nuorille. Kartoituksessa selvitetään, minkälainen kulttuuripolkumalli sopii Lohjalle parhaiten ottaen huomioon lohjalaiset kulttuurilaitokset ja kulttuuripalvelujen tarjoajat. Kehittämistyötä on tehty yhteistyössä lohjalaisten kuntatoimijoiden ja Lohjaan liittyvien kuntien toimijoiden kanssa sekä etsitty tietoa muiden kuntien kulttuuripolkumalleista. Työssä tarkastellaan viiden kaupungin kulttuuripolkuja. Selvityksen kohteena ovat Salon, Turun, Hyvinkään, Porvoon ja Espoon kulttuuripolut. Aineiston keräämisen menetelminä käytettiin benchmarkingia, asiantuntijatyöpajoja menetelminä aivoriihi ja avoimet keskustelut sekä kulttuuriasiantuntijoiden teemahaastattelut. Näiden menetelmien tuloksilla kehitettiin Lohjalle sopiva kulttuuripolkumalli, jota pitkin lohjalainen voi kulkea vauvasta vaariin. Kartoituksessa selviää, että Lohjalle sopii parhaiten Turun kulttuuripolkumallin pohja, sillä se vastasi parhaiten Lohjan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja kulttuuripalveluiden ajatusta siitä minkälainen Kulttuuripolku palvelee lohjalaisia parhaiten. Näiden perusteella muokattiin Lohjalle sopiva malli. Kulttuuripolkumalli testautettiin kolmella lohjalaisella varhaiskasvatus- ja opetuspuolen asiantuntijaryhmällä ennen mallin käyttöön ottoa. Tällä kartoitettiin ennakkoon mitkä asiat toimivat polussa ja mitkä asiat eivät toimi. Konkreettisena lopputuloksena syntyi kunta-toimijoille jaettava Kulttuuripolun mallidokumentti sekä kuntalaisille kotiin jaettava Kulttuuripolku – esite. Lisäksi opinnäytetyön tuloksena syntyy kulttuuripolulle omat internet-sivut heti opinnäytetyön raporttiosuuden julkaisemisen jälkeen.</p>	
Avainsanat	kulttuuripolku, kulttuuri, Lohja, kehittämishanke

Author(s) Title	Leea Kavonius The Cultural Path Model in Lohja. A Development Project.
Number of Pages Date	33 pages + 1 appendix 5 December 2012
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Cultural Management
Specialisation option	-
Instructor(s)	Laura-Maija Hero, Senior Lecturer
<p>ABSTRACT</p> <p>Aim of this study was to develop a cultural path model for the city of Lohja. The aim of the model is to provide every citizen in Lohja cultural experiences regardless of age and background. Focus on this thesis is on kindergarten and elementary school-aged children and young people's cultural paths. Thus, the thesis also looks at early childhood education, pre-school and curriculum in the arts and culture at the national level and to find out what early childhood education, pre-school and the curriculum has been offered to the art and culture of Lohja children and young people. The survey aims to find out what kind of cultural model fits best for Lohja taking into account the types of cultural institutions and cultural service providers. Development work has been done in cooperation with municipal operators and local providers, as well to search other local cultural path models. The development work has taken place using municipal operators of Lohja, as well as seeking best practices from elsewhere. We examine the cultural paths of five different cities. The research will focus on Salo, Turku, Hyvinkää, Porvoo and the Espoo. Data collection methods I have used in the present research include benchmarking, expert workshops, brainstorming and open discussions, as well as interviewing cultural experts. Based on these results I developed a suitable model for a cultural path for Lohja, which every citizen can use from babies to grandparents. The survey revealed that the model best suited for Lohja is based on the Turku cultural path model, because it answered best the idea of early childhood education, primary education and cultural services of Lohja, and what kind of cultural path serves best the citizens of Lohja. This model was further modified for Lohja. Cultural path model was tested with the help of three early childhood education and teaching side panel of experts, before the introduction of the model. This advance survey showed what things work, and what things do not work. In concrete terms, the end result consisted of a document for municipal operators, as well as a posted Path of Culture leaflet for local people. In addition, my thesis results in own web pages as soon as the thesis report is published.</p>	
Keywords	cultural path, culture, Lohja, development project

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Kuntaa ohjaava kulttuuripolitiikka varhais- ja opetuskasvatuksessa	2
2.1	Varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmien kulttuuriosuus	3
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelma	3
2.3	Taide ja kulttuuri esiopetussuunnitelmassa	5
2.4	Lohjan opetussuunnitelma taide- ja kulttuurin osalta	6
2.5	Kulttuuripolkujen nykytila Suomessa	8
3	Kulttuuripolku – kehittämishankkeen selvitystä vaativat asiat	9
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheet ja aineistojen kerääminen	10
4.1	Esiselvitysvaihe 1: Parhaat Kulttuuripolkumallit -benchmarking	10
4.2	Esiselvitysvaihe 2: Mitä Lohjan kaupungin kulttuuriyksikkö voi tarjota Kulttuuripolkuun? Teemahaastattelut	11
4.3	Suunnitteluvaiheen työpajat asiantuntijatyönä	12
4.4	Toimintamallin testausvaihe	13
5	Tulokset	14
5.1	Parhaat käytännöt muista kaupungeista	14
5.2	Suunnitteluvaiheen tulokset	16
5.2.1	Kulttuuripolku varhaiskasvatuksessa	16
5.2.2	Kulttuuripolku peruskoulussa	17
5.2.3	Kulttuuritahojen ja -laitosten tulokset	20
5.3	Mallin testausvaiheet	22
6	Lohjan kulttuuripolun -hankkeen prosessin kuvaus ja lopputulos	24
7	Kehittämisideat	29
	Lähteet	31
	Liite 1. Lohjan kaupungin Kulttuuripolku -dokumentti	

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on Lohjan Kulttuuripolku -kehittämishankkeen raportti. Kulttuuripolku on kunnallinen toimintamalli, jonka tarkoituksena on antaa kaikille kuntalaisille mahdollisuus tutustua ja kokea kulttuuria ikään ja taustoihin katsomatta. Työskennellessäni Lohjan kaupungin kulttuurisihteerinä tehtäväni oli edistää kulttuuriin sisällyttämistä jokaiseen ikävaiheeseen. Kulttuurimalli on käytössä monessa kaupungissa Suomessa. Nuorempien ikäryhmien kohdalla tavoitteena on, että saadaan sisällytettyä kulttuuripolku varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmiin. Näin lapsille kulttuuriin tutustuminen on ”pakollista” kun se tehdään päiväkodissa ja peruskoulussa suunnitelman mukaisesti. Kulttuuri sisällytetään eri aineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, musiikkiin, ympäristö- ja luonnon oppiin. Tätä kautta lapset ja nuoret tutustuvat eri kulttuurialoihin ja löytävät itselleen mahdollisesti mieleisen harrastuksen, kiinnostuksen kohteen tai jopa useamman. Tavoitteena on tehdä kulttuuri kaikille lohjalaisille tutuksi ja helposti lähestyttäväksi kulttuuripolun avulla.

Kulttuuripolku on kaupungin lupaus lapsille, nuorille ja heidän vanhemmilleen: tällä tavoin on mahdollista toteuttaa käytännössä varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelman vaatimukset. Internetin kautta vanhempien on helppo nähdä tarjonta ja seurata, minkälaista Kulttuuripolkua heidän lapsensa kulkevat. Jokainen Lohjan kaupungin päiväkotilapsi, esikoululainen sekä ala- ja yläkoulun oppilas käy noin kaksi kertaa lukuvuodessa eri kulttuurilaitoksissa, niin kirjastossa, museossa, taidenäyttelyssä, teatterissa, konsertissa kuin elokuvissakin.

Kulttuuripolku jatkuu myös koulun jälkeiseen elämään. Kulttuuri- ja liikuntatoimen eri yksiköiden kautta tavoitetaan työikäiset ja yhteistyössä perusturvan vanhuspalvelujen kautta myös ikääntyneet. Kulttuuripolku palvelee siis kaikkia lohjalaisia. Lohjan kulttuuripolun tavoitteena on tarjota kulttuuritoimen palveluja suunnitelmallisesti toteutettuna yhteistyönä kulttuuritoimen osa-alueiden (museo, orkesteri, Hiiden Opisto, musiikkiopisto, teatteri) sekä kirjaston, koulutoimen, varhaiskasvatuksen ja liikuntatoimen kesken.

Kuntaliitoksen myötä 1.1.2013 minkä tavoitteena on paikallisen identiteetin vahvistaminen. Suunnittelussa korostetaan myös yhteistyötä toisaalta taiteen perusopetusta antavien tahojen ja toisaalta kolmannen sektorin kanssa. Tarkoitus on vahvistaa kunkin

liittyvän kunnan omaa jo nykyäänkin vahvaa kulttuuri-identiteettiä ja sen pohjalta aikaansaada määrätietoisella toiminnalla uuden Lohjan yhteinen kulttuuri-identiteetti, jossa siis tulee näkyä niin Lohjan, Karjalohjan kuin Nummi-Pusulan vahva vaikutus.

Roolini projektissa on kulttuuripolku – toimintamallin kehittäminen yhdessä kunnan asiantuntijoiden kanssa. Aloitin kulttuuripolun kehittämistyön benchmarkaamalla viiden kaupungin kulttuuripolut ja valitsemalla näiden kaupunkien parhaat käytännöt. Olen järjestänyt ja toiminut vetäjänä työpajoissa ja toiminut haastattelijana teemahaastatteluisissa. Opinnäytetyön kirjoittamisen ohella olen myös tehnyt Kulttuuripolku dokumenttia Lohjan kaupungille. Testautin Kulttuuripolkumallin liittyvien kuntien kuntasiantuntijoilla, Lohjan asiantuntijaryhmällä sekä opetusjohtoryhmällä. Kulttuuripolun kehittämistyöhön on osallistunut kaksi asiantuntijaryhmää. Ensimmäisessä työryhmässä on varhaiskasvatus- ja opetuspuolelta kolme asiantuntijaa ja yksi kulttuuripuolen asiantuntia sekä toisessa työryhmässä kulttuuripalveluista seitsemän asiantuntijaa. Mukaan on pyydetty tarvittaessa myös vierailevia asiantuntijoita muista kaupungin yksiköistä mm. vanhus- ja liikuntapuolelta.

2 Kuntaa ohjaava kulttuuripolitiikka varhais- ja opetuskasvatuksessa

Kunnat voivat itse päättää mitä kulttuuripalveluja tarjoavat kuntalaisille. Ainoastaan kirjastopalvelut ja yleinen kulttuuri ovat kunnille pakollisia eli lakisääteisiä. Yleisen kulttuurin kohdalla velvollisuus on aika löyhästi muotoiltu. Kunnille mm. museoiden, teattereiden ja orkestereiden ylläpitäminen on vapaa-ehtoista. Kuntalaisilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. "Kuntien tehtävänä on myös edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa" (Saukkonen & Ruusuvirta 2009, s. 21). Tämän määrää kuntien kulttuuritoimintaa säätelevä laki. "Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan laissa taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä" (Saukkonen & Ruusuvirta 2009, s. 21). Tämä yleinen määritelmä jättää suhteellisen paljon tulkinnan varaa kunnille. Kunnan ei myöskään itse tarvitse tuottaa palveluja, vaan se voi hankkia niitä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa tai hankkia ne muilta, esimerkiksi yksityiseltä palvelujen tuottajilta. Tämä perustuu voimassa olevaan kuntalakiin. "Kunnilla on merkittävä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa kulttuurin julkisessa rahoittamisessa sekä kulttuuripalvelujen oman tuottamisen että kulttuuripalvelujen ostojen kautta" (Saukkonen & Ruusuvirta 2009, s. 21). Kult-

tuuritoimintaan saavat monet kunnat valtiolta valtiosuutta. Kulttuuritoiminnan kunnat rahoittavat verotuloilla, valtionosuuksilla ja toimintatuloilla. (Saukkonen & Ruusuvirta 2009).

2.1 Varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmien kulttuuriosuus

Opinnäytetyössä tuodaan esille millä taholla luodaan perusteet varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmiin ja myös mitkä nämä perusteet ovat. Kunnat voivat näiden raamien sisällä aika vapaasti luoda omat varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmat. Työssä tarkastellaan Lohjan varhaiskasvatus-, esiopetus- ja opetussuunnitelmia pääsääntöisesti taiteen ja kulttuurin osalta.

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Elämä on elinikäistä oppimista ja varhaiskasvatus on osa sitä. Kasvatuksen ja koulutuksen tulee ottaa huomioon jokaisen lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä. Tämä tulee joustavasti hoidon, kasvatuksen ja opetuksen saumattomasta kokonaisuudesta. ”Varhaiskasvatussuunnitelma sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet muodostavat valtakunnallisesti lapsen kasvua ja oppimista edistävän yhtenäisen kokonaisuuden” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet laatii THL yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, Opetushallituksen, Suomen Kuntaliiton ja muiden asiantuntijatahojen kanssa. Varhaiskasvatuksen pohjana ovat valtioneuvoston pääperiaatepäätöksenä hyväksymät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, ”jotka sisältävät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002).

Kuntien tehdessä omia varhaiskasvatussuunnitelmia heidän tulee ottaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet niiden pohjaksi. Kunnassa tehdyt lasta ja perhettä koskevat suunnitelmat, kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja esiopetussuunnitelmat ovat kunnan varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtia. ”Kunnan varhaiskasvatuksen linjauksissa tai varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään, millaisia seudullisia, alueellisia ja yksikkökohtaisia suunnitelmia kunnassa tehdään ja miten ne vahvistetaan säännöllisesti. Kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman

muodostavat kokonaisuuden, joiden välillä on selkeä jatkumo” (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2002, 43).

Lohjan varhaiskasvatussuunnitelmassa on taiteen ja kulttuuri osalta huomioitu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa olleita asioita; leikkiminen, liikkuminen, taiteiden kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen. Tämän suunnitelman perusteella jokainen päiväkotitehdas tekee oman toimintasuunnitelmansa koko lukukaudeksi. Jokaisella päiväkodilla on vapaus suunnitella oma aikataulu ja sisältö taiteen ja kulttuurin tarjontaan.

Ensimmäiset merkitykselliset leikin kokemukset pieni lapsi kokee vuorovaikutuksessa aikuisen kautta sekä esineympäristönsä aktiivisen tutkimisen he aloittavat jo varhain. Lapselle kehittyi irtautumistaito tästä hetkestä sekä mielikuvituksen ja abstraktin ajattelun alkua, mielikuvitusleikkiin siirtyessä. Lapsen tyyppileikkejä ovat kuvitteluleikit, jonka kokemuksen kautta kehittyvät roolileikeiksi. Isommille lapsille myös sääntöleikit ovat mieluisia. Aikuisen tehtävä on tukea lapsen leikkiä, havainnoida ja kyetä eritellä leikkitilanteita sekä herkkyyttä tunnistaa lapsen sanallisia ja sanattomia aikomuksia ja vastata niihin. Lapsen leikille tulee antaa vapautta, mutta tarvittaessa rikastuttaa leikkiä välinein tai mielikuvin. Vertaisryhmän merkityksen ymmärtäminen sekä lapsen kuunteleminen ja arvostaminen on lapsen leikin mahdollistajana. (Lohjan varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 13)

Päivittäinen liikkuminen on terveen lapsen hyvinvoinnin perusta. Terveellisen elämäntavan perustan lisäksi lapsi saa liikunnasta vauhtia ja elämyksiä. Liikkuminen on lapsille luontainen tapa tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöön. Kasvattaja yhteisö ja sen toiminta on lapsen päivittäisen liikunnan mahdollistaja. Lapsen kokonaiskehitykselle ja motoriselle oppimiselle liikunnan merkitys tulee huomioida. Tämä huomioidaan jokaisen lapsen motorisen oppimisen havainnoinnissa sekä liikuntaan virittävissä ympäristöissä. Tärkeätä on tilojen muunneltavuus, sillä liikkuva lapsi tarvitsee tilaa. (Lohjan varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 13)

Mahdollisuus todelliseen oppimisen iloon voidaan lapsille tarjota taiteen tekemisen ja kokemisen kautta. Mielikuvitusmaailman kokeminen, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta, saadaan tarjottua taiteen kautta. Näitä kokemuksia syntyy musiikin, kuvaavataiteen, tanssin, draaman, kädentaitojen ja lasten kirjallisuuden vaalivassa ilmapiirissä. Varhaiskasvatussuunnitelma korostaa kulttuuristen kokemusten

elämyksellisyyttä: ”Taide, taito ja ilmaisu on lapselle elämys, josta he nauttivat tehdessään sitä yksi tai ryhmässä. Tätä kautta lapsi kehittyy yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. Lapsen rohkaiseminen taiteen kokemiseen ja ilmaisemiseen on kasvattajan tehtävä sekä taito havainnoida lapsen omia persoonallisia valintoja ja kunnioittaa niitä”. Suunnitelman mukaan lapsen omalle mielikuvitukselle tulee antaa tilaa, aikaa ja rauhaa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan myös lapsen mahdollisuutta tutustua taiteen eri alueisiin monipuolisesti ja annetaan lapsen itse totuttaa itselleen asettamia tavoitteita aikuisen ohjatessa häntä teknisissä ja osaamisessa ja harjoittelussa. (Lohjan varhaiskasvatussuunnitelama 2007, 14)

Tutkiminen on luontainen keino tyydyttää uteliaisuutta ja kokea osallisuutta ympäröivään maailmaan ja yhteisöön jo pienestä vauvasta lähtien. Vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa ja lähiympäristön kanssa sekä lapsen oma kokemusmaailma toimivat tutkimuksen innoittajana myöhemmin. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan Oppimisen ilon ylläpitämiselle ja vahvistamiselle tutkiminen on tärkeää yrityksiä, erehdyksiä ja onnistumisia tarjoava kokemus. Suunnitelma korostaa myös, että ilmapiiri tulee olla tutkimiselle innostava, avoin ja kannustava, ilmapiirin luo kasvattaja. ”He myös mahdollistavat lapsen oppimisen antamalla aikaa tutkimukselle ja ihmettelylle. Aikuinen ohjaa ja kannustaa lasta kokeilemaan ja etsimään selityksiä päivittäisissä hoivan, kasvatuksen ja opetuksen tilanteessa. Oman toimintansa kautta aikuinen mahdollistaa ja kannustaa lasta omaan ajatteluun ja ongelman ratkaisuun” (Lohjan varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 14).

2.3 Taide ja kulttuuri esiopetussuunnitelmassa

Esiopetussuunnitelmassa taide ja kulttuuri ovat merkittävässä roolissa niin tiedollisen kuin taidollisen kehityksen takia: ”Esiopetuksessa lapsen emotionaalisen, taidollisen ja tiedollisen kehityksen merkittävä osa on musiikki ja muut taidekokemukset. Lapsen mielikuvitus, ilmaisu ja luovuus harjaantuvat tekemällä kuvia, musisoimalla, valmistamalla käsin esineitä, draamaharjoituksilla, tanssimalla ja liikkumalla” (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000). Suunnitelman mukaan taidekokemuksiin ja -nautintoihin sekä niistä keskustelemiseen järjestetään mahdollisuus lapsille. Lapsi saa tietoa itsestään ja ympäröivästä maailman ilmiöistä leikin sekä tutkivan ja kokeilevan taiteellisen toiminnan avulla. Lasta ohjataan oman ja toisen työn arvostamiseen ja pitkäjänteiseen taiteelliseen työskentelyyn. Esiopetussuunnitelmassa kehoitetaan tukemaan lapsen havaintokyvyn, aistiherkkyyden ja avaruudellisuuden kehittymistä. Näin

lapsi oppii ajattelun ja ongelmanratkaisutaitoja sekä elämäntaitoja ja lapsen oppimisprosessit syntyvät. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000)

Viestintävälineisiin tutustumiseen ja niiden käytön harjoitteluun kehoitetaan tarjoamaan tilaisuus. Olennaista on, että lasten kanssa tarkastellaan myös kuvia ja keskustellaan niiden merkityksellisyydestä ja kuvailmaisesta. Lasta tulee ohjata tutkimaan äänimaailmaa ja musiikin vaikutusta viestinnässä. ”Kannustetaan lasta ilmaisemaan itseään ja ajatuksiaan sekä tunteitaan. Hyvät menetelmät tähän on sanat sekä draaman keinot, äänenpaino ja -sävy, ilmeet, eleet ja liikkeet. Oman kulttuuriperinnön ja kulttuurien moninaisuuden ymmärtämistä ja kulttuurisen identiteetin vahvistamista tuetaan. Luonnon vaaliminen, arvostaminen ja rakennetun ympäristön sekä esineympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja tuetaan. Erilaisten teemakokonaisuuksien yhteydessä lasta rohkaistaan monipuoliseen ilmaisuun. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000)

Lohjan esiopetussuunnitelman mukaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia ryhmässä voidaan kokea taidelähtöisillä menetelmillä. Yhteiset kokemukset ja elämykset auttavat jäsentämään todellisuutta ja toimivat oppimisen lähteenä esiopetuksessa. Suunnitelma korostaa, että taiteen työskentely ilmapiiriin tulee olla salliva, kiireetön ja rauhallinen ja nämä puitteet luo aikuinen. Tärkeää ovat onnistumisen kokemukset. Lohjan esiopetussuunnitelman mukaan taide on lapselle parhaimmillaan terapeutin kokemus. Lohjan esiopetus tekee ja kehittää yhteistyötä Lohjan kulttuuripalvelujen mm. kirjaston, museon ja musiikkiopiston kanssa. Esiopetus tekee myös yhteistyötä Lohjan seudun kuvataidekoulun kanssa, joka tukee taidekasvatuksen tavoitteita. Yhteistyö on nimeltään EskART, se tarjoaa kaikille Lohjan alueen esikoululaisille taidetunnin vuosittain. Tavoitteena on antaa EskARTin kautta mahdollisuuksia elämyksiin ja oppimisen iloon taiteen äärellä sekä tukea esiopetuksen taidekasvatussisältöjä. Pilotti käynnistettiin lukuvuosille 2011–2012 esiopetuksen henkilöstön valintojen mukaan. Esiopetus ja Lohjan seudun kuvataidekoulu on päättänyt jatkaa yhteistyötä EskARTilla 2013 lähtien toistaiseksi, hyvien tulosten johdosta. (Lohjan esiopetussuunnitelma 2011, 17–18)

2.4 Lohjan opetussuunnitelma taide- ja kulttuurin osalta

Opetussuunnitelman perusteet on määräys, jolla koulutuksen järjestäjä veloitetaan sisällyttämään koulu- tai järjestäjäkohtaiseen opetussuunnitelmaan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Määräyksellä varmistetaan koulutuksellisten perusoikeuksien, tasa-arvon, opetuksellisen yhtenäisyyden, laadun ja oikeusturvan toteutuminen. Ope-

tushallitus seuraa opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden toiminnallisia vaikutuksia pääasiassa koulutuksen arvioinnin yhteydessä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan kansallisen kehyksen pohjalta. "Perusopetuksen opetussuunnitelmaa laatiessa tulee ottaa huomioon esiopetuksen opetussuunnitelma ja perusopetuksen yhtenäisyys sekä muut kunnassa tehdyt lapsia, nuoria ja koulutusta koskevat päätökset" (Opetushallitus 2004, s. 10).

Lohjan opetussuunnitelmassa taide- ja kulttuurin osalta löytyivät aineet jotka on määriteltä jo opetussuunnitelman perusteissa eli musiikki, kuvataide ja käsityö. Niiden sisälle kätkeytyy valtavaan paljon aihealueita ja tavoitteita, jota tunneilla toteutetaan. Kaikki taideaineet ovat jaettu aihealueisiin ja tavoitteisiin eri vuosiluokille.

Musiikin opetuksessa vuosiluokilla 1-4 keskeisintä on leikinomaisuus ja kokonaisvaltaisuus musiikillisen ilmaisun kehittämisen toiminnassa. Vuosiluokilla 5-6 kuten myös vuosiluokilla 7-8 perehdytään erilaisiin laulutapoihin yksi- ja moniäänisen ohjelmiston kautta, josta osa harjoitellaan ulkoa. "Tehdään yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa" (Lohjan kaupungin opetussuunnitelma 2012, 205).

Kuvataiteessa vuosiluokat 1-2 tutustuvat kuvanilmaisuuun ja kuvalliseen ajatteluun erilaisten tekniikoiden kautta. Taiteen tuntemuksen sisältö on käydä taidenäyttelyissä ja näyttelyissä toiminnan opetteleminen mahdollisuuksien mukaan sekä taidekuvien tarkasteleminen ja niistä keskustelu. Vuosiluokilla 3-4 kuvataiteen aiheena on kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, sen sisältö on keskeisiin kuvallisiin tekniikoihin tutustuminen ja niiden soveltaminen. Taiteen tuntemuksen sisältönä on tutustuminen suomalais-kansallisiin mestareihin ja esimerkkejä eri aikakausien taiteesta. Kolmannella luokalla tulee kuvataiteeseen uusia asioita kuten ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu, joka sisältönä on ympäristön muutosten tunnistaminen, ympäristösuunnitelman valmistaminen sekä esineiden suunnittelu ja valmistaminen. Toisena uutena aiheena on media ja kuvaviestintä, jonka sisältö on kuvakerronnan perusteiden opettelu, valokuvauksen, videokuvauksen ja digitaaliseen kuvaukseen tutustuminen sekä visuaalisen viestinnän kriittinen tarkastelu. Vuosiluokilla 5-9 aiheet ovat samat kuin vuosiluokilla 3-4, mutta sisältö on joka vuosiluokalla haastavampi. (Lohjan kaupungin opetussuunnitelma 2012, 206).

Käsityön opetusta on peruskoulun kaikkina lukuvuosina. Käsityön opetuksen tavoitteena on, että oppilas kehittää käsityötaitoja niin, "että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään (Lohjan opetussuunnitelma 2012, 211). Käsityön opetus lähtee vuosiluokilla 1-2 helpoista ja yksinkertaisten asioiden opettelemisesta mm. erilaisiin tekniikoihin tutustumisella, erilaisten pistojen harjoittamisella, tupsujen ja nyörien tekemisellä. Tutustutaan erilaisiin materiaaleihin mm. kangas, puu, paperi ja muihin materiaaleihin kuten luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit, muovi, villa, metalli. Harjoitellaan kankaan leikkaamisesta, liimaamisesta, sommittelua, yksinkertaisen kaavan mukaan leikkaaminen ja kankaanpainanta. Harjoitellaan myös puun käsittelytaitoja mm. hiomista, liimaamista, liittämistä, pintakäsittelyä, sahaamista ja naulaamista. Paperin käsittelyä harjoitellaan leikkaamalla, taittelulla, liimaamalla, pujottelulla, repimällä ja paperiaskartelun eri tekniikoilla. Vuosiluokilla 3-4 sisältönä on yleistä käsityönopetusta, käsinompelua, neulonta ja virkkaus sekä koneompelua. Sitten vuosiluokilla 5-9 käsityössä ovat aiheina visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja valmistaminen. Edellä mainittujen sisältö muuttuu haastavammaksi joka vuosiluokalla. (Lohjan kaupungin opetussuunnitelma 2012, 211).

2.5 Kulttuuripolkujen nykytila Suomessa

Kulttuuripolkuja on monessa kunnassa ympäri Suomea ja niitä on monenlaisia. Osa on visuaalisia polkuja, jonka jokainen kunta on itse kehittänyt oman tarpeensa mukaan. Esimerkkinä Mikkelin Kulttuuripolku, joka on kulttuuri- ja koulutuspalvelujen toteuttama hanke. Polku tuo taiteen ja kulttuurin osaksi kaikkien mikkeliläisten peruskoululaisten arkea. Kulttuuripolku mahdollistaa kaikille Mikkelin peruskoululaisille tasavertaiset mahdollisuudet tutustua ja päästä osalliseksi kulttuuripalveluihin kaupungissa. "Käytännössä kulttuuripolun kautta jokainen peruskoululainen käy joka vuosi jossakin kulttuurilaitoksessa, saa koululle vierailijoita eri taiteenaloilta tai pääsee muuten osalliseksi taiteen ja kulttuurin kenttään. Kulttuuripolkuun liittyvien vierailujen ja tapahtumien sisällöt nivELYVÄT perusopetuksen opetussuunnitelman sisältöihin" (Mikkelin kaupungin Kulttuuripolku 2008, 1)

Lisäksi on myös kulttuuripolkuja, jotka ovat ihan oikeita "polkuja", joiden varrella on erilaisia kulttuurinähtävyyksiä. Tällainen kulttuuripolku löytyy esimerkiksi Inkoosta. Inkoon Kulttuuripolusta on tehty kartta, jonka mukaan voi kulkea. Kulttuuripolun varrella tulee valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurikohteita ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita

näkymiä. Kävelykierros kirkonkylässä ja tutustuminen kartan kohteisiin on kulttuuripolun tavoitteena. Matkan varrella oleviin kohteisiin liittyy historiallinen taustatieto, kysymyksiä sekä ehdotuksia opetustehtäviksi. Kulttuuripolkuja on kymmenissä kunnissa ympäri Suomea, jokainen polku on toteutettu omalla tavallaan tai jopa otettu mallia muiden kuntien kulttuuripoluista. (Inkoon Kulttuuripolku 2010, 3)

3 Kulttuuripolku – kehittämishankkeen selvitystä vaativat asiat

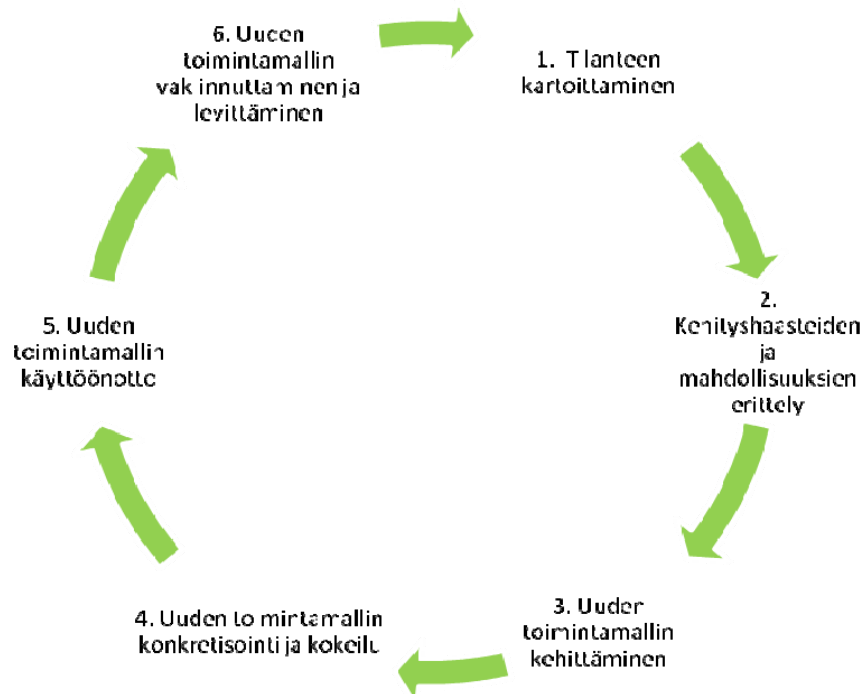
Opinnäytetyön aiheena on kulttuuripolun kehittäminen Lohjalle. Lähdin miettimään kysymyksiä, joiden vastaukset auttavat Lohjan kulttuuripolun kehitystä. Kysymykset ovat: Mitkä ovat kehityshankkeen vaiheet? Mitkä ovat parhaat käytännöt? Opetuspuolen näkemykset? Kulttuurilaitosten asiantuntijoiden näkemykset? Toimisiko malli uudessa Lohjassa päiväkodeissa ja peruskoulussa?

Haasteena oli saada osalliset eli varhaiskasvatuksen ja opetuspuolen, kulttuurilaitokset sekä liittyvien kuntien asiantuntijat sitoutumaan Kulttuuripolun toimintamalliin jo kehitysvaiheessa. Osallistamalla kehittämiseen kuntatoimijat oli mahdollista saada innostumaan asiasta ja edistämään asiaa omalta osaltaan. Koska Kulttuuripolku tulee osaksi heidän työtään vuodesta 2013 lähtien, toimivat he nyt kehittämissvaiheessa sekä tulevaisuudessa asiantuntijoina Kulttuuripolussa.

Ensin oli tärkeää mallintaa kehittämishankkeen vaiheet sekä valita kehittämiseen osallistuvat henkilöt. Oli myös tärkeää etsiä ne jo olemassa olevat Kulttuuripolkumallit muista kaupungeista, sillä hyviä käytäntöjä ja kokemuksia mallin soveltamisesta on jo olemassa ympäri Suomea. Opetuspuolen osallisuus kehittämissprosessissa oli kriittinen, sillä minulla kulttuurisihteerinä ei ollut osaamista koulupuolesta. Lisäksi alueen kulttuurilaitosten toimijoiden näkökulmat olivat kerättävä, jotta saadaan kaikilta kulttuurialoilta sisältöä Kulttuuripolkuun. Näiden tutkimuksellisten vaiheiden jälkeen tein alustavan konseptin, jonka esittelin liittyvien kuntien kunta-asiantuntijoille 8. lokakuuta, opetusjohdoryhmälle 1. marraskuuta, näin testasin käyttäjille toimisiko malli käytännössä.

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheet ja aineistojen kerääminen

Käytän opinnäytetyössä kehittämismenetelmiä benchmarking, työpajat, aivoriihi, teemahaastattelu ja testautan tuloksia liittyvien kuntien asiantuntijoilla ja Lohjan asiantuntijoilla ja opetusjohtoryhmällä.

Kuvio 1. Kehittämishankkeen vaiheet

4.1 Esiselvitysvaihe 1: Parhaat Kulttuuripolkumallit -benchmarking

Suomessa on jo monta kuntaa, joissa kulttuuripolkumalli on jossain muodossa käytössä. Valitsin benchmarking-menetelmän eli vertaisanalyysi – menetelmän etsiessäni hyviä käytäntöjä muualta. Päädyin tekemään vertaisanalyysiä kartoittamalla muiden kaupunkien kulttuuripolkuja, koska halusin verrata eri kulttuuripolkujen, niiden hyvä ja huonoja puolia ja sitä miten nämä kulttuuripolut soveltuisivat Lohjalle.

Benchmarking vaatii perusteellisen pohjatyön (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 163), näin ollen aloin etsimään tietoa muista kulttuuripolkumalleista jo tammikuussa 2012. Etsin muiden kaupunkien kulttuuripolkuja netistä ja valitsin viiden kaupungin kulttuuripolut, joita lähdin selvittämään. Kaupungit olivat Salo, Turku, Hyvinkää, Espoo ja Porvoo.

4.2 Esiselvitysvaihe 2: Mitä Lohjan kaupungin kulttuuriyksikkö voi tarjota Kulttuuripolkuun? Teemahaastattelut

Lohjalla on seitsemän kulttuuriyksikköä: Museo, Hiiden Opisto, Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto, kirjasto, teatteri, Lohjan kaupunginorkesteri ja yleinen kulttuuri. Esiselvitysvaiheessa lähdin kartoittamaan, mitä Lohjan kaupungin eri kulttuuriyksiköillä on tarjota Kulttuuripolkuun ja mitkä ovat heidän tavoitteensa kulttuuripolun mallia soveltaen.

Kuvio 2. Lohjan kulttuuripalvelujen yksiköt (Lohjan kaupunki)

Lohjan kulttuuripalveluihin kuuluu museo, Hiiden Opisto, Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto, kirjasto, teatteri, orkesteri ja yleinen kulttuuri. Yksöiden esimiehet ovat museonjohtaja Eero Ahtela, Hiiden Opiston rehtori Anne Kotonen, Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston rehtori Janne Haapanen, kirjastotoimenjohtaja Maritta Turunen, teatterin johtaja-ohjaaja Sari Niinikoski, orkesterin intendentti Felix von Willebrand ja yleistä kulttuuria edustaa kulttuurisihteeri Leea Kavonius.

Haastattelin kaikkien kulttuuriyksiköiden esimiehiä kevään 2012 aikana. Toteutin haastattelut yksikköhaastatteluina siten, että sovin haastattelut etukäteen, esitin kysymyksiä ja tein muistiinpanoja käsin kirjoittaen. Haastatteluista kertynyt aineisto on tallennettu omalle työkoneelleni ja paperiversio työmapissani.

Ojanen, Moilanen ja Ritalahti toteavat kirjassaan, että ”Teemahaastattelussa haastatteluemat on suunniteltu huolellisesti etukäteen, mutta sanamuodot sekä kysymysten järjestys ja painotukset voivat vaihdella haastattelusta toiseen” (2009, 99). Tämän mu-

kaan toteutin haastattelut. Käytin haastattelussa kolmea pääkysymystä, jotka esitettiin kaikille kulttuuriyksiköiden esimiehille samassa muodossa. Tarvittaessa tein lisäkysymyksiä vastauksen täydentämistä varten.

1. Mitä teidän yksikkönne voi tuoda ja antaa kulttuuripolulle, huomioiden kaikki ikäluokat?
2. Mitkä ovat teidän tavoitteenne ja niiden toteutus kulttuuripolussa?
3. Kuinka tärkeäksi asiaksi koet kulttuuripolun?

Ensimmäisellä kysymyksellä halusin tietää, onko yksiköllä tarjota palveluja kulttuuripolkuun ja mitkä ne ovat. Toisella kysymyksellä halusin tietää, mitä tavoitteita heillä on kulttuuripolun suhteen ja miten niitä toteutetaan. Kolmannella kysymyksellä halusin tietää, mikä asenne yksiköiden esimiehillä on kulttuuripolkua kohtaan, sillä se vaikuttaa todella paljon yhteistyön ja kulttuuripolun kehittämishankkeen onnistumiseen. Yksiköiden sitoutuminen kulttuuripolkuun on olennaista toiminnan onnistumiselle ja palvelun laadun kannalta.

4.3 Suunnitteluvaiheen työpajat asiantuntijatyönä

Ensimmäinen työpaja toteutettiin aivoriihi-menetelmällä. Aivoriihi toteutettiin viiden asiantuntijan kanssa Lohjan kaupungintalolla maaliskuussa 2012. Mietimme ja ideoimme mitä aineita ja aiheita voidaan ottaa kulttuuripolkuun. Paikalla olivat varhaiskasvatuksen edustaja Esko Räsänen, opetuspuolen edustajat opettajat Jukka Siikjärvi (yläaste) ja Tarja Linden (ala-aste) sekä kulttuuripuolen edustaja museonjohtaja Eero Ahtela. Istuimme pöydän äärellä ja pohdimme ehdotuksia ja ideoita, minä kirjasin kaikki ylös. Kuten Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2009) toteavat aivoriihen perussäännöistä: ”Älä arvio tai tuomitse, kannusta villiin ja liioiteltujen ideoiden keksimiseen, määrä on tärkeämpi kuin laatu, kehitä muiden ideoita ja jokainen osallistuja ja idea ovat yhtä arvokkaita” (Ojasalo 2009, 147). Näitä sääntöjä noudattaen saimme tuloksekkaan aivoriihen aikaiseksi.

Ideoinnin jälkeen analysoimme ehdotuksia ja ideoita. Kun olimme analysoineet ehdotukset ja ideat, aloimme kasata kokoon mitä asioita ja aiheita laitamme kulttuuripolkuun. Keräsin aineiston paperille ja säilytän niitä kulttuuripolku-mapissa sekä olen tallentanut päätetyt asiat työkoneelleni ja tikulle.

Toinen työpaja toteutettiin avoimena keskusteluna kulttuuriasiantuntijoiden kanssa 11.10.2012 Lohjan museolla. Paikalla olivat museonjohtaja Eero Ahtela, teatterin johtaja-ohjaaja Sari Niinikoski, kirjastotoimenjohtaja Maritta Turunen, Hiiden Opiston rehtori Anne Kotonen, Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston rehtori Janne Haapanen ja orkesterin sihteerin Katja Juntunen. Nauhoitin keskustelun, pyysin luvan kaikilta työpajaan osallistuneilta. Litteroin keskustelun ja lähetin valmiin tekstin kaikille luettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Kolmas työpaja toteutettiin myös avoimena keskusteluna Lohjan asiantuntijoiden kanssa 11.10.2012 Lohjan museolla. Paikalla olivat museonjohtaja Eero Ahtela, varhaiskasvatuksen edustaja Esko Räsänen, yläasteen edustaja opettaja Jukka Siikjärvi, ala-asteen edustaja opettaja Tarja Linden ja vanhuspuolen edustaja vapaa-aikaohjaaja Pia Riihioja. Nauhoitin keskustelun, pyysin luvan ennen keskustelun alkamista kaikilta osallistujilta.

4.4 Toimintamallin testausvaihe

Toimintamallin testaamiseen osallistuivat tulevan Lohjan kunta-asiantuntijat Lohjaan liittyvistä kehityskunnista sekä Lohjan kulttuuri-, opetuspuolen edustaja Lohjan kaupungin asiantuntijoina.

Ensimmäisessä testausvaiheessa kutsuin Nummi-Pusulan sivistysjohtaja Päivi Tuomen ja vapaa-aikasihteerin Kalle Ryökkään yhteispalaveriin käymään läpi kulttuuripolun viemisestä liittyviin kuntiin 2013 alkaen. Halusin tietää toimiiko kulttuuripolku sellaisenaan vai tarvitseeko tehdä muutoksia. Kävimme läpi kulttuuripolun vaiheet sivu sivulta ja asiantuntijat kertoivat mikä on hyvää, mikä kannattaisi muuttaa, miksi ja miten. Minä kirjasin ylös kaikki asiat, jotka asiantuntijoiden mielestä kannattaisi tehdä toisin. Toisessa testausvaiheessa kutsuin koolle Lohjan asiantuntijaryhmän, johon kuuluu museonjohtaja Eero Ahtela, varhaiskasvatuksen edustaja Esko Räsänen, opetuspuolen edustajat Jukka Siikjärvi (yläaste), Tarja Linden (ala-aste) ja vanhustyönohjaaja Pia Riihioja. Olin lähettänyt kulttuuripolun raakaversioon jokaiselle luettavaksi ennen tapaamista. Kokoonnuimme Lohjan museolle 11. lokakuuta. Kävimme läpi kulttuuripolun raakaversioon sivu sivulta. Pyysin luvan nauhoittaa palaverin opinnäytetyötäni varten ja jokainen antoi siihen luvan. Litteroin keskustelun ja lähetin valmiin tekstin kaikille osallistujalle luettavaksi ja hyväksyttäväksi. Kolmannessa testausvaiheessa kävin opetusjohtoryhmälle esittelemässä Kulttuuripolkumallia. Opetusjohtoryhmän kokous pidettiin

1.1.2012 Lohjan kaupungintalolla. Kokoukseen osallistuivat rehtorit Panu Ruoste, Birgitta Lönn, Mika Sipponen, Timo Hietaoja, Eila Lipponen, Jouni Herva ja Liisa Jääskeläinen sekä opetuspäällikkö Juha Lemberg. Kirjasin käsin esille tulevia asioita ja ehdotuksia. Asiat ovat tallennettuna koneelleni ja paperiversiona työmapissani.

5 Tulokset

Tässä luvussa raportoin tulokset jokaisesta kehitysvaiheesta. Pyrin esittämään tulokset sellaisina, kuin ne eri aineiston keräämisen vaiheissa dokumentoitiin. Olen kuitenkin pyrkinyt systemaattisesti analysoimaan tulokset niin, että niistä on mahdollisimman paljon hyötyä kulttuuripolkumallin kehittämiseksi. Koska olen kehittänyt polkumallia samanaikaisesti, ovat tulokset menneet suoraan ”käyttöön” eli olen kehittänyt polkumallia jokaisessa vaiheessa.

5.1 Parhaat käytännöt muista kaupungeista

Selvitin Salo, Turun, Hyvinkään, Porvoon ja Espoon Kulttuuripolkuja nettisivun perusteella. Valitsin nämä Kulttuuripolut osittain sattuman varaisesti sekä niiden erilaisuuden takia.

Salon Kulttuuripolkuun tutustuin ensimmäisenä, tämä oli Lohjan Kulttuuripolun ensimmäinen mallivaihtoehto. Salon Kulttuuripolussa on hyvää sen teemat; minä, aika, ympäristö, me ja tuttu-vieras. Teemat ohjaavat polkua vuosisykleissä ja tarjoavat rungon polun käytännön tuottamiselle. Jokaisella alueella on oma teema aina yhden lukuvuoden ajan ja siirtyy seuraavaan teemaan uudella alkavalla lukuvuodella. Polussa on vahva pedagoginen näkökulma. Tässä polussa on erityisen hienoa se, että salolaisia kulttuuriyhdistyksiä on vahvasti mukana polun toiminnassa. Yhdistykset ovat, jopa hakenneet avustuksia Kulttuuripolkuun toteutettaviin asioihin. Kulttuuripolku-hanke sai ulkopuolista rahoitusta kolmeksi vuodeksi vuosille 2009–2011. Näin ollen mukana oli kolme koordinaattoria, jotka olivat Kulttuuripolun käyttäjien käytettävissä. (Salon Kulttuuripolku 2009–2011)

Ulkopuolisen rahoituksen loputtua Kulttuuripolku otettiin kaupungin budjettiin ja nimi vaihtui SaloPoluksi, tätä kautta myös pedagoginen näkökulma pieneni. Ollessani Salossa 15.11.2012 Kulttuurin uudet tuulet – seminaarissa, tuli siellä esille, että kaupunki lopettaa SaloPolun vuoden 2012 jälkeen tiukan taloudellisen tilanteen takia. Kulttuuri-

polun käytänteet säilyvät vielä tämänkin jälkeen jossain määrin kulttuurilaitosten ja yhdistysten toiminnassa sekä yhteistyö päiväkoteihin ja kouluihin säilyy. (SaloPolku 2012)

Turun Kulttuuripolku on peruskoululaisille opetussuunnitelmaan sisällytetty polku, jota pitkin turkulainen lapsi ja nuori kulkee koko peruskoulun ajan. Kaikki koululaiset pääsevät tutustumaan Turun kulttuurilaitoksiin kolme kertaa peruskoulun aikana. Kulttuuripolku tekee retkistä kattavampia ja suunnitelmallisempia. Näin oppilas saa hyvän läpileikkauksen Turun kulttuuritarjonnasta ja mahdollisesti tulevaisuudessa hänestä tulee aktiivinen kulttuurin käyttäjä. Turun Kulttuuripolku vaikutti heti Lohjan Kulttuuripolulle sopivaksi pohjaksi, sen yksinkertaisuus ja helppous muuttaa meille sopivaksi malliksi viehätti. Polku vastasi ajatuksiamme siitä, minkälaisen polun haluamme kehittää Lohjalle. (Turun kulttuuripolku 2005)

Hyvinkään Kulttuuripolku muistuttaa hyvin paljon Turun polkua. Hyvinkään Kulttuuripolku on tehty yhteistyössä perusopetuksen ja kulttuurilaitosten kanssa. Polun tarkoituksena on, että tuodaan osaksi perusopetusta ammattimaisesti tuotettua kulttuuri- ja taidetarjontaa. Tavoite on, että jokainen peruskoululainen saa tasapuolisen mahdollisuuden osallistua säännöllisesti erilaisiin kulttuuritapahtumiin. Tavoitteena on myös, että kulttuurielämykset ovat koululaisten luovuuden, hyvinvoinnin ja terveyden tukena sekä elinikäisen suhteen luominen kulttuuriin. Hienoa tässä Kulttuuripolussa on myös se, että opettaja saa tuottajalta materiaalia opetuksen tueksi. Polussa on aihekokonaisuuksia, jotka ovat; ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito sekä ihminen ja teknologia. (Hyvinkään kulttuuripolku 2008)

Porvoon Kulttuuripolku Taidetikas on taideopetusta antavien oppilaitosten yhteishanke. Hienoa on se, että oppilas voi suorittaa opintoja eri oppilaitoksissa ja koota itselleen sopivan opintokokonaisuuden. Opetus on ensisijaisesti suunnattu lapsille ja nuorille, mutta aikuisille on myös tarjolla opetusta. (Taidetikas 2008)

Espoon KULPS! Kulttuuri- ja liikuntapolku koululaisille on monipuolinen ja hieno. Se on osa kaikille yhteistä maksutonta perusopetusta. Polku vie liikuntapaikoille, kulttuurikohteisiin ja kirjastoihin yhdeksän vuoden aikana. Näin tulevat kaikki Espoon tärkeät kohteet tutuiksi kaikille espoolaisille koululaisille. Polkuun kuuluu myös oppilaiden ja opettajien yhteinen verkkotyökalu, johon oppilas voi tallentaa kaikkea mitä kulttuurikohteissa on kokenut mm. tekstiä, kuvia, multimediaa. Polku tarjoaa myös ison joukon vällinnaisia kulttuurikäyntejä. Hienoa on myös se, että erityisryhmät, kulttuurin moninaisuudet ja monikulttuurisuus ovat huomioitu polussa. Kulttuuripolun kohteet ja KULPS!

kumppaneita on tällä hetkellä n. kuusikymmentä. (KULPS! Kulttuuri- ja liikuntapolku 2008)

Näiden edellä mainittujen kaupunkien Kulttuuripolkujen hyvät puolet kun yhdistää, saadaan hieno, kattava ja täydellinen Kulttuuripolku. Emme kuitenkaan hae täydellistä Kulttuuripolkua, vaan haemme kuntalaistemme tarpeisiin sopivan polun. Kaikilla kaupungeilla on hyvä Kulttuuripolku, se on juuri heidän kuntalaisilleen kehitetty ja toteutettu heidän tarpeittensa mukaan sekä kulttuuripalvelujen tarjonnan mukaan.

5.2 Suunnitteluvaiheen tulokset

Pääsimme hyviin ja hienoihin lopputuloksiin tämän prosessin aikana olleiden työpajojen sekä ammattilaisten yhteistyöllä. Saimme tehtyä hyvät kehykset Kulttuuripolulle varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta lohjalaisten kulttuuripalvelujen kanssa yhteistyössä.

Lopputulokset käytiin läpi vielä testauttaen Kulttuuripolkua kuntaliitoskuntien asiantuntijoilla, Lohjan asiantuntijoilla sekä opetusjohtoryhmällä. Näin ollen saatiin yhteistyöllä kehitettyä Lohjalle oma Kulttuuripolku, johon on sitouduttu.

5.2.1 Kulttuuripolku varhaiskasvatuksessa

Pääsimme seuraaviin tuloksiin varhaiskasvatuksen osalta:

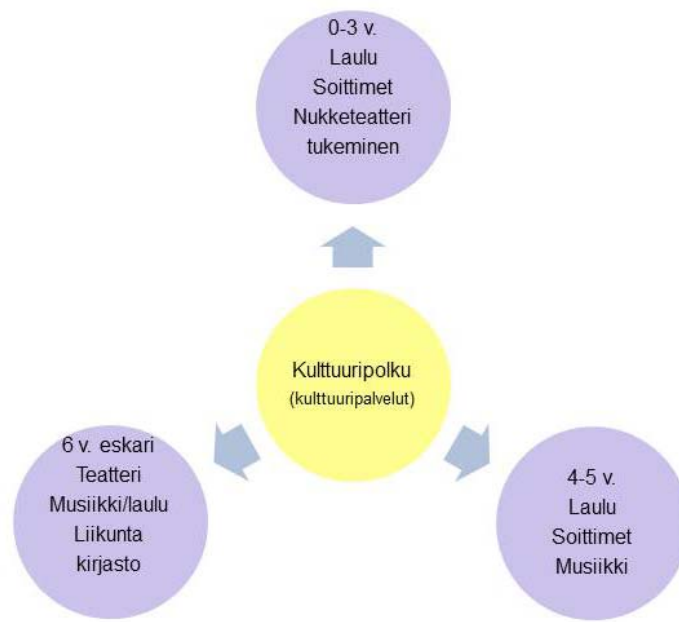
0-3-vuotiaat

Tuetaan ja ohjataan vanhempia viemään lapsia kulttuurin pariin. Päiväkodissa tutustutaan soittimiin, musiikkileikkeihin ja nukketeatteriin sekä liikutaan musiikin tahdissa.

4-6-vuotiaat

Tuetaan ja ohjataan vanhempia viemään lapsia kulttuurin pariin. Päiväkodissa tutustutaan soittimiin, nukketeatteriin/teatteriin, lauletaan, musisoidaan, tanssitaan ja liikutaan

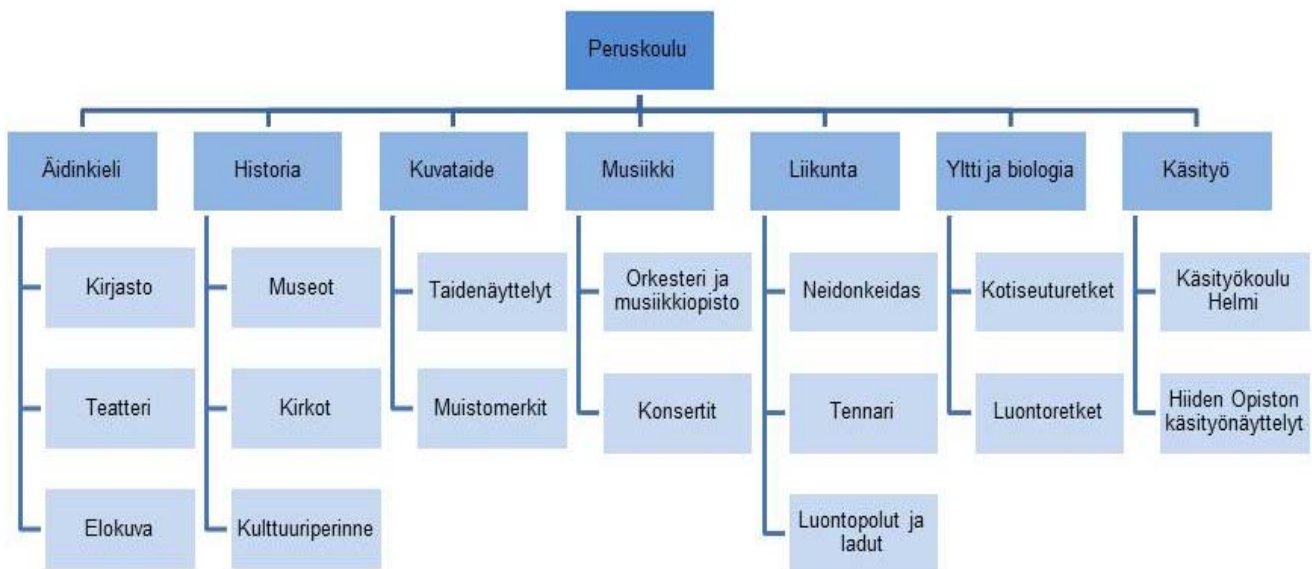
musiikin tahdissa. Kirjastoissa järjestetään säännöllisesti satutunteja. Esiopetuksen taidekasvatuksen tavoitteita tukee yhteistyö Lohjanseudun kuvataidekoulun kanssa. EskArt on kaikille Lohjan alueen esikoululaisille vuosittain tarjottava taidetunti. EskArtin tavoitteena on antaa esiopetusikäisille mahdollisuus elämyksiin ja oppimisen iloon taiteen äärellä ja tukea esiopetuksen taidekasvatussisältöjä. Tavoitteena on käydä lapsiryhmien kanssa esiintymässä läheisessä vanhusten palvelukeskuksessa/vanhainkodissa. Tavoitteena on myös saada jokaiseen päiväkotiin kulttuurivastaava.

Kuvio 3. Kuvaus kulttuuripolun tarjonnasta päiväkodissa

5.2.2 Kulttuuripolku peruskoulussa

Asiantuntijatyöpajassa tulokseksi syntyi hyviä aineksia kulttuuripolkumalliin. Päätettiin, että peruskoulun aineet ja aiheet ovat: äidinkieli, jonka kautta katsotaan ja käydään tutustumassa kirjastoon, teatteriin ja elokuvaan. Historian kautta tulevat tutuiksi museot, kirkot ja kulttuuriperinne. Kuvataiteen kautta päästään nauttimaan muistomerkeistä ja taidenäyttelyistä. Musiikki vie oppilaat konsertteihin tai koululle tulee orkesteri soittamaan. Liikunnan kautta tulevat Lohjan ladut ja luontopolut tutuiksi sekä liikuntakeskukset Neidonkeidas ja Tennari. Kotiseutu- ja luontoretket tulevat tutuiksi ympäristö- ja luonnontieteessä sekä biologiassa. Käsityön kautta käydään läpi käsityön merkitys ja tutustutaan Käsityökoulu Helmeen ja Hiiden Opiston käsityönäyttelyihin.

Kuvio 4. Peruskoulun kulttuuripolkuun valitut oppiaineet ja vierailukohteet

Ensimmäisellä luokalla kulttuuripolun aiheet ovat kuvataide ja kirjasto. Oppilaat tekevät koulussa taidetta ja vievät taulut lähimmän vanhainkodin, kirjaston tai koulun aulaan ja pitävät taidenäyttelyn avajaiset. Taidenäyttelyn kesto on 1-2 viikkoa tai opettajan määrää kesto. Lapset käyvät myös tutustumassa läheiseen kirjastoon tai kirjastoautoon.

Toisella luokalla kulttuuripolun aiheena ovat kirjasto ja elokuva ja mediakasvatus. Opettajat vievät oppilaansa lähimpään kirjastoon tutustumaan ja oppimaan kirjojen lainausta

ja kirjastokäyttämistä. Tavoitteena on myös mennä elokuvateatteri Kino Vaakunaan tai vuokrata elokuva koululle mm. Koulukinolta tai Suomen elokuvakontaktilta.

Kolmannella luokalla kulttuuripolun aiheita ovat teatteri ja kuvataide. Mahdollinen teatterivierailu, jossa tutustutaan lavastukseen, puvustukseen ja ohjaukseen. Tehdään yleisökierros Lohjan teatterin kulisissa. Mahdollista on myös pyytää teatteriryhmää tai henkilöä esittämään näytelmämonologin tai kertomaan teatteritoiminnasta. Luokka tutustuu kuvataiteeseen, joko koulussa tai menee tutustumaan taidenäyttelyyn. Luokka voi itse järjestää taidenäyttelyn omista tuotoksistaan lähimmän vanhainkodin aulassa.

Neljännellä luokalla kulttuuripolun kohteena on konsertti ja käsityö. Lohjan kaikki neljäsluokkalaiset menevät itsenäisyyspäivänä Laurentius-saliin Itsenäisyyspäiväjuhlaan, jossa esiintyy Lohjan kaupunginorkesteri. Näin elävämusiikki tulee lapsille tutuksi. Käsityö on neljännellä luokalla vielä kivaa ja opettajat miettivät sopivat teemat käsityötunneille. Tärkeintä on, että lapset oppivat ymmärtämään käsityötaidon merkityksen ja saavat itse kokeilla tehdä käsitöitä.

Viidennellä luokalla kulttuuripolun kohteena ja aiheena on museo(t), kulttuuriperinne ja kirjasto. Opettajilla on vapaat kädet suunnitella kotiseuturetket ja luontoretket haluaan paikkaan ja he saavat myös vapaasti valita ajankohdan, mikä parhaiten sopii heidän toimintasuunnitelmaansa. Museon voi hyvin yhdistää kotiseuturetkeen. Kirjastoon jokainen viidesluokkalainen menee opettajalle sopivana aikana. Opettaja sopii kirjaston kanssa milloin luokka menee kirjastoon vierailulle.

Kuudennella luokalla kulttuuripolun aiheena on elokuva, mediakasvatus ja tanssi. Oppilaat menevät opettajan kanssa Lohjan elokuvateatteri Kino Vaakunaan tai opettaja/koulu vuokraa elokuvan koululle mm. Koulukinolta tai Suomen elokuvakontaktilta. Kuudennella luokalla opetetaan tanssimista. Oppilaat harjoittelevat tansseja opettajan johdolla ja esittävät ne esimerkiksi koulun itsenäisyyspäiväjuhlassa tai kevätjuhlassa.

Seitsemännellä luokalla kulttuuripolun kohteena on kirjasto, kuvataide ja käsityö. Oppilaat käyvät tutustumassa taidenäyttelyyn esimerkiksi Linderinsalissa tai Kässän talossa. Käsityö halutaan tuoda tutuksi seiskaluokkalaisille Käsityökoulu Helmen ja Hiiden Opiston työpajoilla ja näyttelyillä.

Kahdeksannella luokalla kulttuuripolun aiheena on teatteri, konsertti ja museo. Museon kanssa yhteistyössä Roopen polulta LohjaPediaan. Roopen polusta ja LohjaPediasta

tarkemmin kohdassa sivulla 22. Kahdeksannella luokalla tehdään kotiseuturetki, jonka opettaja saa itse toteuttaa parhaalla katsomalla tavallaan ja valitsemallaan ajankohdalla. Tavoitteena on saada teatteri tutuksi teatterikierroksella, teatterinäytökseen menemisellä tai koulussa pidettävällä teatteripajalla, jota vetää teatteriohjaaja tai näyttelijä. Tavoitteena on myös, että kaikki kahdeksaluokkalaiset menevät Lohjan kaupunginorkesterin, Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston tai vastaavaan klassisen musiikin konserttiin. Lohjan kaupunginorkesteri tekee kouluvierailuja, joten myös tätä kautta tavoite toteutuu.

Yhdeksännellä luokalla kulttuuripolun aiheena on elokuva ja mediakasvatus sekä opintoretki. Opintoretkellä voi toteuttaa vaikka kaikki nämä aiheet. Opettaja päättää miten haluaa aiheet oppilaille esitellä. Esimerkiksi opintoretki Helsinkiin, jossa käydään Elävän kuvan museossa tai Kansallisessa audiovisuaalisessa arkistossa eli elokuvateatteri Orionissa. Hiiden Opisto käy kertomassa yhdeksäsluokkalaisille toiminnastaan ja harrastusmahdollisuuksista.

Kuvio 5. Kuvaus Kulttuuripolkutarjonnasta peruskoulussa

5.2.3 Kulttuuritahojen ja -laitosten tulokset

Kulttuuriasiantuntijoiden työpajassa saatiin hyviä tuloksia. Pystyttiin selvittämään tavoitteet jokaiselle kulttuuriyksikölle. Pystyttiin päättämäänkin monesta osa-alueesta kerralla. Kirjastolle määriteltiin tavoitteeksi tuoda kirjasto tutuksi paikaksi ja innoittamaan lukemaan, kirjaston käytön opetusta leikin avulla, kirjastossa käyttäytyminen ja satuhetket esikoululaisille. Ala-asteelle kirjastolla on samat tavoitteet kuin esikoululaisille ja lisäksi vielä oman kirjastokortin hankkiminen, lainaus ja palautus, kirjastoaineiston käsittely sekä lasten- ja nuortenosastoon tutustuminen. Kirjaston tavoitteet yläasteelle on tiedonhakutaidon syventäminen ja perehdyttäminen kirjaston palvelutarjontaan niin, että oppilas osaa etsiä tietoja ja käyttää erilaisia tiedonlähteitä sekä kirjallisuuden tuntemusta syvennetään. Tavoitteena ovat myös tiedon haut aikuisten osaston kokoelmista, tietolähteiden luotettavuuden arviointia ja kaunokirjallisuuden esittelyä. Pääkirjaston Järnefeltinsalissa ja Pähkinä-tilassa on myös mahdollisuus elokuvien näyttämiseen. Lukudiplomi 1.-6.-luokkalaisille, lukuharjoitusten edistäminen kaikille luokille.

Teatterin tavoitteet ala-asteelle ovat tutustuttaa oppilaat lastennäytelmän tekoon lavastamossa ja puvustamossa sekä tuoda teatterietiketti tutuksi. Tavoitteena on myös saada lapset katsomaan teatteria vanhempien tai vanhempainyhdistyksen kanssa. Toiveena on, että oppilaat voivat käsitellä teatterikokemustaan esimerkiksi kuvaamataidon ja äidinkielen tunnilla. Teatterin ohjaaja tai näyttelijöitä käy kouluilla kertomassa teatteritoiminnasta ja oppilaat saavat tehdä kysymyksiä heille teatterimaailmasta. Yläasteelle teatterin tavoite on esitellä teatterin toimintaa ohjatulla kierroksella. Tällä toivotaan uusia innokkaita teatterissa kävijöitä ja mahdollisesti uusia harrastajanäyttelijöitä projekteihin.

Museon tavoite on saada paikkakunnan esihistoria ja historia tutuksi näyttelyiden kautta Lohjan museossa, Johannes Lohilammen museossa, Meijerimuseossa ja mahdollisuuksien mukaan myös Tytyrin kaivosmuseossa. Tavoitteena on myös tutustuttaminen historiatutkimukseen, museotyöhön, museon kokoelmiin, Elias Lönnrotin elämäntyöhön ja Paikkarin torppaan. Tutustutaan Lohjan museoihin ja kulttuurimaisemaan sekä käydään kotiseuturetkellä. Yläasteelle tavoitteena ovat, että koulussa käydään läpi historiatutkimus paikkakunnan aiheesta ja lohjalaisen teollisuuden vaihteita. Roopen polulta LohjaPediaan jatkuu koko yläasteen ajan.

Roopen polulta LohjaPediaan on Lohjan museon, kirjaston ja koulujen yhteistyö. Yhdeksäsluokkalaiset perehtyvät historian tunneilla kotiseutunsa historiaan ja tuottavat aineistoa LohjaPediaa varten. Lohjan museon henkilökunta opastaa ja avustaa oppilai-

ta historian aineiston mm. museon kuva-arkiston käyttöön. Lohjan kaupungin kirjaston väki antaa oppilaiden käyttöön tutkimushuoneen ja neuvoo kirjaston kotiseutukirjallisuuskokoelman käytössä. Oppilaat saavat kukin oman aakkosen, vaikka kirjaimen A, josta he ryhtyvät hankkimaan A:lla alkavia Lohjaan liittyviä paikannimiä, ihmisiä tai muita Lohjaan liittyviä aiheita. Löytämästään aineistosta oppilaat kirjoittavat pieniä artikkeleita, joita opettajien kanssa muokataan painokelpoiseksi tekstiksi. Oppilaat saavat valita museon kuva-arkiston kuvista kuvia artikkeleitaan varten. LohjaPedian nettisivuja suunnitellaan ja ohjelmoidaan parhaillaan. Ala-asteen viidesluokkalaisille tehtiin 2011 opaskirjanen ”Museohiiri Roopen polku Lohjan historiaan”. Tämän toteuttivat Harjun koulun yhdeksäsluokkalaiset. Jokainen lohjalainen viidesluokkalainen saa tämän opaskirjasen. Lohjan museon perusnäyttelyn uudistus 100-vuotisjulien merkeissä toi museolle museohiiri Roopen, joka vie 2010-luvun lohjalaisia kulttuurinsa ja historiansa poluille.

Lohjan kaupunginorkesterin tavoitteet on käydä joka toinen vuosi päiväkodeissa sekä vanhainkodeissa ja joka toinen vuosi ala- ja yläasteilla konsertoimassa, riippuen orkesterin kevät ja syksy ohjelmistosta. Orkesterin tavoitteena on myös soittaa joka vuosi neljäsluokkalaisten Itsenäisyyspäiväjuhlassa.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto tarjoaa päiväkotikäisille lapsille muskaritoimintaa. Ala-asteelle 1.-4. luokkalaisille musiikkiopistolla on suunnitteilla musiikkipainotteinen iltapäiväkerho. Ala- ja yläasteikäiset voivat hakea musiikkiopistoon soittamaan jotain soitinta pääsykokeiden kautta. Hiiden Opistolla ei ole sen suurempia tavoitteita peruskoululle vaan heidän kohderyhmänä ovat nuoret aikuiset, työikäiset ja ikäihmiset.

5.3 Mallin testausvaiheet

Tulevan uuden Lohjan asiantuntijat kokoontuivat testausvaiheessa. Kuntaliitosasian-tuntijat Nummi-Pusulän sivistysjohtaja Päivi Tuomi sekä Nummi-Pusulän vapaa-aikasihteeri Kalle Ryökäs olivat sitä mieltä Kulttuuripolun ideasta ja sisällöstä, että se toimisi jo sellaisenaan liittyvissä kunnissa. Kävimme hyvän ja antoisan keskustelun Kulttuuripolun viemisestä liittyviin kuntiin. Tuloksena oli, että kävimme Nummi-Pusulän osalta läpi kaikki päiväkoteihin ja kouluun liittyvät asiat mm. aluejaot, paikat joissa päiväkoteja ja kouluja on sekä Päivi Tuomi halusi tuoda vielä käsityön yhdeksi tärkeäksi aiheeksi kulttuuripolkuun. Mietimme mitä tapahtumia ja kulttuuriin liittyviä hyväksi todettuja asioita Nummi-Pusulässä on, jota voisi tuoda myös Lohjalle. Kalle Ryökäs kertoi

Nummi-Pusulassa jo perinteeksi muodostuneesta laulugaalasta. Laulugaalassa esikoululaiset ja ala-asteen oppilaat esiintyvät haluamalla kokoonpanolla ja kappaleella. Näitä esiintymisiä harjoitellaan koulussa ennen tapahtumaa. Tämä konsepti olisi helppo toteuttaa myös Lohjalla ja Karjalohjalla. Nummi-Pusulassa ja Karjalohjalla kolmossektori on vahvasti mukana kulttuuritapahtumien järjestämisessä. Kolmossektori on tärkeä voimavara, joten kolmannen sektorin kanssa yhteistyötä tullaan ylläpitämään ja kehittämään. Keskustelimme myös siitä miten tärkeää olisi Kulttuuripolun alkurahoitus, jotta saadaan käynnistettyä polku kunnolla käyntiin.

Opetuspuolen asiantuntijoiden työpajassa tulokset olivat myös hyviä. Opetus- ja varhaiskasvatusasiantuntijoiden kanssa kävimme läpi Kulttuuripolkuvihkonen sivu sivulta ja teimme vielä aika paljon muutoksia luokkien kulttuuriaiheista. Käsityön tärkeyden tultua esille kuntaliitosasiantuntijoilta, aloimme miettiä mille luokille käsityö laitetaan Kulttuuripolkuun. Päädyimme, että käsityö on viidennen ja seitsemännen luokan aihe jo muiden sovittujen aiheiden rinnalle. Esille tuli myös ajatus kulttuuripassista. Kulttuuripassiin laitettaisiin kaikki kulttuurikokemukset päiväkodista peruskoulun viimeiseen luokkaan saakka. Se voisi olla ihan pahvinen, mutta nykyaikana se olisi helppo myös toteuttaa sähköiseen muotoon.

Lohjan opetusjohtoryhmän kokouksessa tekemässäni testauspajassa sain suoria kommentteja ja ehdotuksia, joiden perusteella sain parannettua vielä tässäkin vaiheessa. Kokouksen aluksi esittelin Kulttuuripolkumallin johtoryhmän jäsenille. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että Kulttuuripolku on erittäin hyvä asia. Huolen aiheena oli se, ettei se vaan tuo lisätöitä opettajille. Kulttuuripolun tulisi olla opettajalle työkalu, ei lisätöitä aiheuttava asia. Keskustelimme myös siitä, että yhteystiedot olisi hyvä olla helposti opettajien saatavilla, etteivät heillä mene turhaa aikaa yhteystietojen hankkimiseen kun ovat toteuttamassa Kulttuuripolun aiheita. Lupasin tehdä selkeän ja paljon yhteystietoja sisältävän yhteystietoluettelon Kulttuuripolkuvihkoon. Kuljetuskustannukset tulivat myös esille keskustelussa. Kouluilla on tietty määrä rahaa käytettävissä ja heillä ei ole käytössä ylimääräistä kuljetusrahaa Kulttuuripolkua varten. Kerroin, että kulttuuritoimi on hakemassa hankkeelle ulkopuolista rahoitusta, jotta voimme toteuttaa Kulttuuripolkua tehokkaammin. Toiveena oli myös, että Kulttuuripolulla olisi koordinaattori, joka hoitaa koulujen ja kulttuurilaitosten kanssa vierailut ja kuljetukset. Esille tuli myös toisen asteen oppilaitosten puuttuminen Kulttuuripolusta. Mietimme, että voisimme yrittää ottaa toisen asteen oppilaitokset mukaan Kulttuuripolkuun vuonna 2013 aikana. Keskustelimme siitä, miten Kulttuuripolusta tiedotetaan opettajille. Päädyimme siihen, että rehto-

rit lähettävät Kulttuuripolkumallin opettajille luettavaksi ja kommentoitavaksi. Opettajilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa Kulttuuripolun sisältöön omilla ehdotuksillaan.

6 Lohjan kulttuuripolun -hankkeen prosessin kuvaus ja lopputulos

Lohjan Kulttuuripolku sai alkunsa kun olimme kollegani ja museonjohtajan sekä Lohjan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kanssa Salon kaupungin vieraina tutustumassa Salon kaupungin taidegalleria Veturitalliin marraskuussa 2011. Taidegalleria kierroksen jälkeen Salon kulttuurijohtaja kertoi meille Salon kulttuurielämästä ja Salon Kulttuuripolusta. Tästä innostuneena Lohjan museonjohtaja alkoi ideoida, että Lohjalle voisi myös kehittää Kulttuuripolun. Kulttuuripolkua oli alettu kehittämään Lohjalle vuonna 2008, mutta ennen kun se pääsi edes kunnolla alkuun, se loppui rahoituksen takia. Opintojeni ollessa jo hyvällä mallilla sain tilauksen Lohjan kaupungin kulttuuri-toimelta kehittää Lohjalle Kulttuuripolku opinnäytetyönä. Tästä alkoi opinnäytetyöni teko.

Ensimmäinen ajatus oli, että tehdään polku nuorten hyvinvointiin kulttuurin kautta. Taivotteena oli aluksi tehdä kehittämissuunnitelma, joka on pohjana toiminnalle. Tutkimuskysymyksenä: Miten moninainen yhteistyö voi vaikuttaa nuorison hyvinvointiin? Päädyimme kuitenkin tekemään laajempi Kulttuuripolku, joka palvelee jokaista lohjalaista vauvasta vaariin. Aluksi päätimme ottaa Salon Kulttuuripolkumallin Lohjan Kulttuuripolun pohjaksi. Lähdin työstämään Kulttuuripolkua Salon mallin pohjalta ja kun sain perusrungon kasaan kutsuin sen esittelytilaisuuteen Lohjan kulttuuripalvelujen yksiköiden esimiehet, taiteen perusopetusta antavien koulujen johtajat, varhaiskasvatuksen edustajan, opetuspuolen edustajat ala- ja yläasteelta sekä liikuntapuolen edustajan paikalle. Esitin polkumallin ja kyselin mielipiteitä. Sain kahdenlaista mielipidettä ja palautetta puolesta ja vastaan. Päätimme vielä miettiä onko juuri Salon malli Lohjalle paras mahdollinen. Aloitin eri kaupunkien Kulttuuripolkujen etsimisen netistä. Löysin Salon mallin lisäksi, Turun, Porvoon, Hyvinkää ja Espoon polkumallit ja lähdin selvittämään niiden hyviä ja huonoja puolia. Mielestäni Turun malli oli sopivan helppo ja yksinkertainen toteutettavaksi Lohjalle. Sillä etsin mahdollisimman yksinkertaista mallia, koska palautteessa oli painotettu, että mitä yksinkertaisempi sitä paremmin ihmiset sitoutuvat hankkeeseen.

Aloin suunnittelemaan Lohjalle Kulttuuripolkua Turun mallin mukaan. Turun Kulttuuripolku oli peruskoululaisille, mutta Lohjalle halusimme laajemman Kulttuuripolun, joka

palvelee kaikkia lohjalaisia. Kävin tapaamassa museonjohtaja Eero Ahtelan kanssa vahaupuolen edustajia, sillä halusimme tietää ovatko he kiinnostuneita lähtemään mukaan Kulttuuripolkuun ja mitä he toivoivat Kulttuuripolulta. Halusimme myös kartoittaa, paljonko vanhainkodeissa on kulttuuritarjontaa. He olivat erittäin kiinnostuneita ja toivoivat säännöllistä kulttuuritarjontaa vanhuksille yhteistyössä kulttuuripalveluyksiköiden, päiväkotien ja koulujen kanssa.

Seuraava tehtävä oli perustaa asiantuntijaryhmä. Ryhmään valikoitui varhaiskasvatuksen edustaja, opetuspuolen edustajat ala- ja yläasteelta ja kulttuuripuolen edustaja. Pidimme tällä porukalla työpajan aivorihi-menetelmänä. Mietimme mitä asioita Kulttuuripolussa tulisi olla. Pääsimme hyvään lopputulokseen, lopputulos tuli esiteltyä kohdassa 5.2.1 ja 5.2.2. Tämän jälkeen kun olimme saaneet sovittua mitä kulttuuripolkuun laitetaan varhaiskasvatuksen ja peruskoulun osalta oli vuorossa Lohjan kulttuuripalvelujen esimiesten kanssa työpaja, jossa mietimme mitä kulttuuripalvelut voivat Kulttuuripolkuun tarjota. Kaikki yksiköt kertoivat mitä heillä on tarjota Kulttuuripolkuun ja mitkä ovat heidän tavoitteet kohdassa 5.2.3. Kävin vielä haastattelut esimiesten kanssa ja kirjasin ylös mitä heillä on tarjota ja mitkä ovat heidän tavoitteet. Näiden perusteella aloin kokemaan ja kehittämään Lohjan Kulttuuripolkua.

Kulttuuripolun ensimmäinen vaihe oli selvittää kaikki lohjalaiset päiväkodit ja peruskoulut missä ne sijaitsevat ja minkä nimisiä ne ovat. Seuraava askel oli aluejakojen teko, päiväkotien ja koulujen aluejaot ovat samat, joten se kävi helposti. Lohjalla on kuusi aluetta: Anttilan, Harjun, Mäntynummen, Järnefeltin, Källhagenin, Siuntio ja Nummi-Pusulan alueet. Otin tässä kohtaan jo mukaan aluejakoon mahdolliset kuntaliitoskunnat. Aloin tekemään ja kehittämään Kulttuuripolkuvihkoa, johon keräsin hankkimani tiedot. Kirjasin vihkoon tahot, jotka ovat mukana Kulttuuripolussa: museo, kirjasto, orkesteri, teatteri, yleinen kulttuuri, Hiiden Opisto, musiikkiopisto, liikuntakeskus, vanhustyö, opetus, varhaiskasvatus, taiteen perusopetusta antavat koulut ja kolmossektori. Tavoitteena on, että ensi vuonna mukaan tulevat myös nuorisotoimi ja toisen asteen oppilaitokset. Seuraavaksi kirjasin vihkoon vierailukohteet, jotka olimme päättäneet asiantuntijaryhmän kanssa. Laitoin vihkoon sitä mukaan uutta tietoa kun sitä sain ja poistin tietoa sitä mukaan kun katsottiin, ettei joku asia olekaan hyvä. Kulttuurivihko muuttui prosessin aikana aika paljon.

Sitten tuli se vaihe kun keskeisimmät asiat olivat selvitetty ja tiedot hankittu sekä kirjattu Kulttuuripolkuvihkoon. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pyysi esittelemään Kulttuuripolun. Kävin esittelemässä polun lautakunnalle, kerroin polun idean ja mitä siihen asti

olimme saaneet aikaiseksi sekä mitkä ovat tavoitteet. Lähes kaikki lautakunnan jäsenet olivat tyytyväisiä Kulttuuripolun ideaan ja toteutukseen, he näyttivät hankkeelle vihreätä valoa. Raha on ollut hankkeen aikana usein kysytty aihe, kuka maksaa Kulttuuripolusta aiheutuvat kustannukset. Päiväkodeilla ja kouluilla ei ole ylimääräistä rahaa Kulttuuripolun mahdollisiin aiheutuviin kustannuksiin. Haimme asustusta Kulttuuripolun kustannuksiin opetus- ja kulttuuriministeriöltä mm. kuljetuskustannuksiin, palkkakuluihin, internet-sivujen tekoon, Kulttuurivihon painatukseen opetus- ja kulttuuriministeriöltä keväällä 2012, mutta ei saatu mitään. KUULTO-hanke oli toinen taho, jolta haimme avustusta. Sieltä saimme avustusta 15 000 euroa. Raportoin avustuksen antajalle säännöllisesti mitä olemme tehneet Kulttuuripolun kehittämiseksi, miten liittyviä kuntia on huomioitu, minkälaisia palaverreja, työpajoja ja muita tapahtumia olemme pitäneet asian edistämiseksi. Yritämme saada lisää ulkopuolista rahoitusta, jotta saamme Kulttuuripolun hyvin käyntiin. Kulttuuripolkua yritettiin saada kaupungin talousarvioon vuodesta 2013 alkaen, mutta se ei mennyt läpi tiukan taloudellisen tilanteen takia, joten ulkopuolinen rahoitus on tällä hetkellä ainoa vaihtoehto. Kulttuuripolku ei kaadu rahoitukseen, sillä se on mietitty niin, että asioita voi toteuttaa pienilläkin resursseilla.

Kulttuurijohtoryhmä, johon kuuluu kaikkien kulttuuriyksiköiden esimiehet sekä kulttuurisihteerit tapaavat kaksi kertaa kuukaudessa. Näissä kokouksissa kävimme aina läpi missä mennään Kulttuuripolun osalta. Näin kulttuuripalvelujen esimiehet tiesivät mitä on tehty, mitä tullaan tekemää ja mitä heiltä odotetaan Kulttuuripolun suhteen. He pysyivät pitämään henkilökuntansa tietoisena, mikä Kulttuuripolku on ja missä mennään sen suhteen.

Järjestin Kulttuuripolkumallin testauksen loka-marraskuussa kolmelle eri ryhmälle: kuntaliitosasiantuntijoille, Lohjan asiantuntijaryhmälle ja opetusjohtoryhmälle. Ideana oli esitellä polku ja kysyä miten he polun kokevat, onko siinä epäkohtia, kehitysehdotuksia ym. Kaikilta ryhmiltä tuli hyvää palautetta, mutta myös paljon kehittämissuhteita, jotka kirjasin kaikki ylös. Kehittämissuhteet ovat kohdassa 7. Asia, joka tuli vahvasti esille oli se, että Kulttuuripolku ei saisi tuoda lisätöitä opettajille. Aloin keräämään yhteistietoja Kulttuurivihkoon, jotta opettajat löytäisivät tarvitsemansa yhteystiedon nopeasti toteuttaessaan Kulttuuripolussa olevia asioita ja näin ollen ei mene ylimääräistä aikaa selvittelytyöhön. Myöskään ylimääräistä rahaa ei saa päiväkodeilta ja koululta kulua Kulttuuripolkua toteuttaessa.

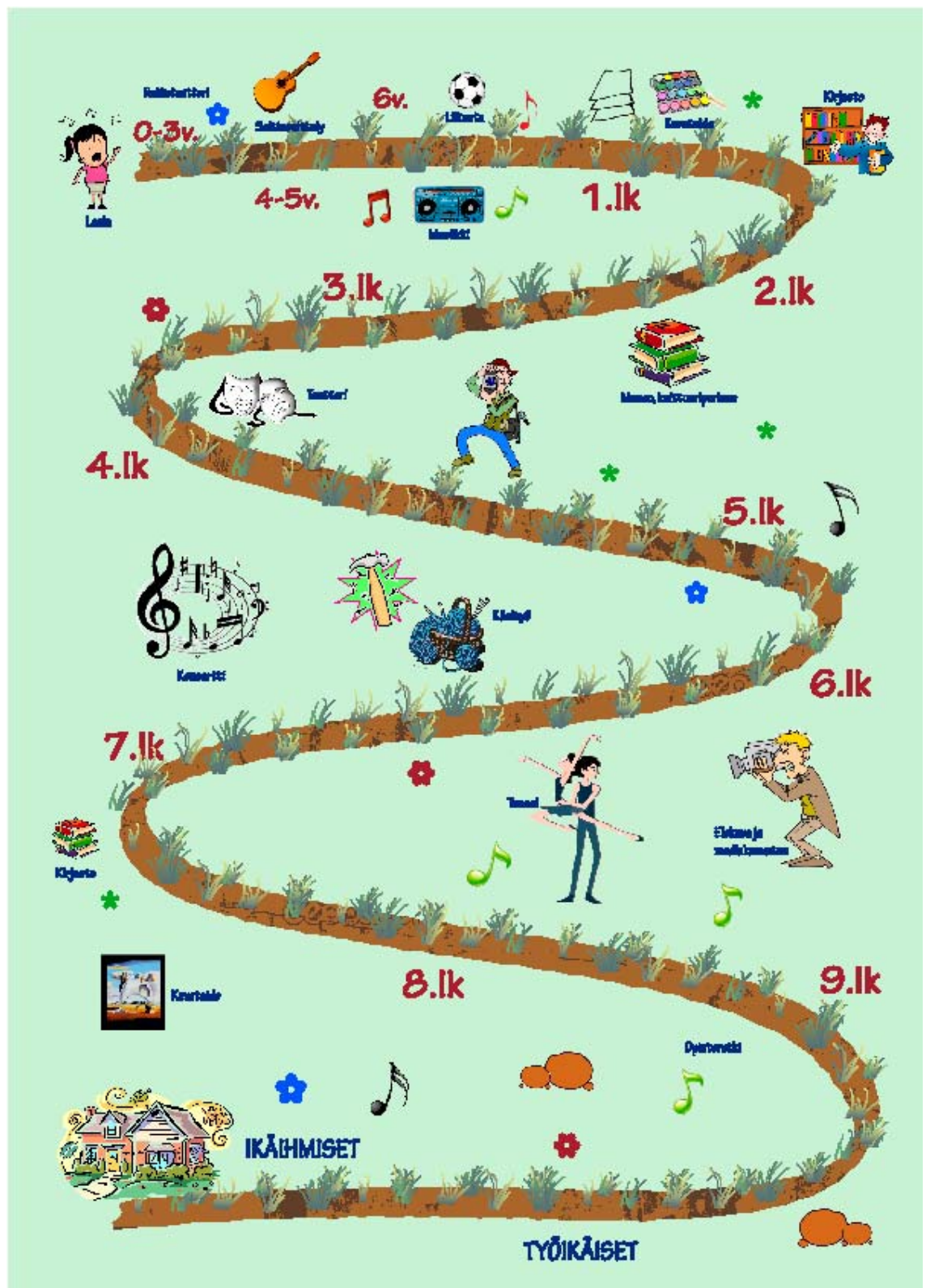
Lopputuloksen voisi tiivistää seuraavasti:

Kulttuuripolku aloitetaan päiväkotikiäisenä, riippuen siitä milloin lapsi tulee päiväkotiin eli 0-6-vuotiaana. Lähes jokainen lapsi tulee 6-vuotiaana esikouluun, jolloin hän viimeistään aloittaa kulkemisen kulttuuripolkua pitkin. Tämä varmistetaan sillä, että kulttuuripolku sisällytetään Lohjan varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaan mahdollisimman pian. Lohjan päiväkotien ja koulujen toimintasuunnitelmissa Kulttuuripolku huomioidaan jo syksyllä 2013. Päiväkotien ja esiopetuksen henkilökunta on myös sitoutettu kulttuuripolkuun tätä kautta.

Päiväkodissa lapset pääsevät tutustumaan soittimiin, nukketeatteriin, tanssiin, kuvataiteeseen, musiikkiin, teatteriin ja laulamiseen päiväkotihenkilökunnan johdolla. Päiväkodin tärkeä tehtävä on myös tukea lasten vanhempia kulttuurikasvatuksessa. Henkilökunta saa vapaasti toteuttaa kulttuuripolun aihealueita omaan tahtiin parhaalla katsomallaan tavalla. Vastuu on päiväkodeilla, miten he toteuttavat kulttuuripolun aiheet, noudattaen tietysti varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on saada jokaiseen Lohjalaiseen päiväkotiin kulttuurivastaava, joka toteuttaa kulttuuripolun tarjoamia aiheita päiväkodeille.

Peruskoulussa kulttuuripolkua pitkin mennään 1.-9. luokkaan. Jokaiselle luokalle on annettu 2-3 aihetta ja vierailukohdetta. Tavoitteena on, että jokainen oppilas on käynyt peruskoulun aikana pari kertaa kulttuuripolussa olevat aiheet ja vierailukohteet. Katso kaavio 5.

Kulttuuripolku esitetään visuaalisesti kuntalaisille. Tuotin polusta polku -metaforakuvan, jonka avulla on suullisesti helppo selittää kulttuuripolun eri vaiheet eri-ikäisille.

7 Kehittämisideat

Projektin aikana on tullut paljon kehittämis ehdotuksia jo nyt varhaiskasvatuksen edustajalta, opetuspuolen edustajilta, opetusjohtoryhmästä, liittyvien kuntien asiantuntijoilta ja kulttuuripalveluiden esimiehiltä. Näitä ehdotuksia lähdetään työstämään vuonna 2013.

Ensimmäinen vaihe on tiedottaa kaikkia Kulttuuripolun kanssa työskenteleviä henkilöitä sekä kuntalaisia Kulttuuripolusta. Kulttuuripolulle suunnitellaan omat internet-sivut ja vihkonen, jota jaetaan kuntalaisille.

Nuorisotyö tulisi saada polkuun mukaan mahdollisimman pian, joten yhteistyö nuorisotoimen kanssa aloitetaan heti vuoden 2013 alussa. Kulttuuripolun kautta voidaan viedä nuorisotaloille erilaisia kulttuurityöpajoja ja tapahtumia. Nuorisotaloja on jokaisella koulun aluejako alueella. Yhteensä niitä on tällä hetkellä kuusi ja kuntaliitoksen myötä tulee kaksi lisää.

Toisen asteen oppilaitokset ovat myös tärkeä ryhmä Kulttuuripolkuun, se on peruskoulusta jatkumo. Kulttuuria on myös toisen asteen oppilaitoksissa. Kävin jo alustavasti keskustelemassa lukion opettajien kanssa, mikä kulttuuripolku on ja miten paljon lukiossa käytetään kulttuuria opetuksessa. Keskustelussa tuli esille, että heillä on valtavan paljon kulttuuria eri oppiaineissa. Nämä olisi hyvä saada Kulttuuripolkuun, jotta jokainen tietäisi ja näkisi tämän tarjonnan. Lukion kanssa aloitetaan yhteistyö heti vuoden 2013 alussa.

Kulttuuripassia on toivottu Kulttuuripolkuun. Tavoitteena tällä on, että kulttuuripassiin merkitään kaikki käynnit kulttuurilaitoksista ja -tapahtumista päiväkodista peruskoulun viimeiseen luokkaan saakka. Kulttuuripassin saa mukaansa päätettyään peruskoulun tai jos muuttaa paikkakuntaa niin, sen saa mukaan uuteen kouluun. Passi olisi hyvä olla sähköisessä muodossa. Tätä mahdollisuutta lähdetään selvittämään vuoden 2013 aikana.

Erityisryhmät tullaan myös huomioimaan Kulttuuripolussa mahdollisimman pian sekä maahanmuuttajat. Alakoulujen iltapäivätoiminta olisi myös hyvä olla Kulttuuripolussa mukana, sillä Kulttuuripolun kautta iltapäivätoimintaa saadaan lapsille kulttuuria myös kouluajan ulkopuolelle. Siellä voisi tutustua monipuolisesti erilaisiin kulttuurialoihin.

Kolmas sektori olisi erityisen tärkeä saada aktivoitua mukaan polkuun, sillä yhdistysten voimavara on erityisen arvokasta. Yhdistyksissä on paljon erialojen osaajia ja talkoohenkeä. Liittyvien kuntien Nummi-Pusulän ja Karjalohjan kulttuuritapahtumat ovat pääsääntöisesti kolmannen sektorin järjestämiä. Vuoden 2013 aikana yritetään saada mahdollisimman moni yhdistys sitoutumaan Lohjan Kulttuuripolkuun. Liittyvissä kunnissa on hyviä tapahtumia ja näitä olisi hyvä tuoda myös Kulttuuripolkuun.

Kulttuuripolkuun toivotaan koordinaattoria, joka toimii yhteyshenkilönä päiväkotien, koulujen ja kulttuurikohteiden välillä ja järjestää myös kuljetukset. Aihekokonaisuuksia toivotaan Kulttuuripolkuun. Tämä vaatii työpajan varhaiskasvatuksen-, opetuspuolen ja kulttuuripuolen edustajien kesken.

Lapsi ja nuoria ei voi aina kuljettaa kulttuurilaitoksiin, joten museolta toivotaan esineitä lainaksi päiväkodeille ja kouluille. Näin lapset ja nuoret voivat tutustua museoesineisiin päiväkodeissa ja kouluissa. Tämä on jo nyt mahdollista. Opettajan tulee ottaa yhteyttä Lohjan museoon ja sopia heidän kanssaan museoesineiden lainaamisesta. Toiveena on ollut myös, että Kulttuuripolkuviikkoon tulee kattava yhteystietolista erilaisista kulttuurin toimijoista. Näin opettajat voivat nopeasti löytää tarvittavat yhteystiedot Kulttuuripolun aiheita totuttaessaan.

Kulttuuripolun kehittämisprojekti on ollut työläs, mutta mielenkiintoinen osallistava prosessi. Lohjan kaupunki ottaa Kulttuuripolun käyttöön 2013 alkaen. Pilottivaihe on keväällä 2013, jonka aikana tarkastellaan mitkä asiat onnistuvat ja mitkä eivät onnistu. Näitä asioita korjailaan kevään aikana. Syksyllä 2013, jokainen koulu sisällyttää kulttuuripolun toimintasuunnitelmiinsa. Kulttuuripolku pyritään viemään myös tulevaisuudessa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmaan. Tämä vaatisi sen, että Kulttuuripolulla olisi oma budjetti, josta voidaan maksaa siihen aiheutuvia kuluja. Sillä päiväkodeilla ja kouluilla ei ole ylimääräistä rahaa laitettavaksi Kulttuuripolkuun aiheutuviin kuluihin. Ulkopuolinen rahoitus on aina väliaikainen ratkaisu, joten Kulttuuripolku tulisi saada Lohjan kaupungin talousarvioon polun kehittämisen ja toteutumisen turvaamiseksi.

Lähteet

Inkoon Kulttuuripolku 2010. Inkoon kaupunki. Inko. <http://kulttuuriperintokasvatus-fi-bin.directo.fi/@Bin/63273fddbfec98a7b304f21ae045b5c8/1355473450/application/pdf/144628/Inkoon%20kulttuuripolku%20-aineisto.pdf>. (luettu 23.11.2012)

Hyvinkään Kulttuuripolku 2008, päivitetty 6.10.2011. Hyvinkään kaupunki. Hyvinkää. <http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kulttuuripolku/> (luettu 22.11.2012)

KULPS! Kulttuuri- ja liikuntapolku. Espoon kaupunki. Espoo. http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri/Kulttuuria_erityisryhmille/KULPS (luettu 22.11.2012)

Mikkelin Kulttuuripolkusuunnitelma 2008. Mikkelin kaupunki. Mikkelä. <https://sites.google.com/site/koulujenkulttuuripolku/> (luettu 23.11.2012)

Lohjan esiopetuksen opetussuunnitelma 2011. Lohjan kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto. Lohja.

Lohjan opetussuunnitelma 2012. Lohjan kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto. Lohja. http://www.lohja.fi/Liitetiedostot/Sivistys/OPS_2012_korjattu.pdf (luettu 16.11.2012)

Lohjan varhaiskasvatussuunnitelma 2007. Lohjan kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto. Lohja. [http://www.lohja.fi/Liitetiedostot/Sivistys/VASU_2007\[1\].pdf](http://www.lohja.fi/Liitetiedostot/Sivistys/VASU_2007[1].pdf) (luettu 16.11.2012)

Ojasalo Katri, Moilanen Teemu & Ritalahti Jarmo 2009: Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki. WSOYPro

Opetusministeriö 2000. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus. Helsinki <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm>; julkaisuja 2002:29 (luettu 18.11.2012)

Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet 2004. Opetushallitus. Helsinki. <http://www.oph.fi/info/ops/> (luettu 27.11.2012)

Salopolku 2012. Salon kaupunki. Salo. <http://www.salo.fi/toimialoittain/sivistystoimi/kulttuuripalvelut/polku/> (luettu 15.11.2012)

Salon Kulttuuripolku 2009–2011 -esite. Salon kaupunki. Salo.

Saukkonen Pasi & Ruusuvirta Minna 2009: Toiveet, tavoitteet ja todellisuus. Helsinki. Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat/vasu-asiakirja (luettu 23.11.2012)

Taidetikas 2008, päivitetty 26.10.2012. Porvoon Kulttuuripolku.
<http://www.porvoo.fi/index.php?mid=3922> (luettu 26.11.2012)

Toikko Timo & Rantanen Teemu 2009: Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere.
Tampereen Yliopistopaino.

Turun Kulttuuripolku 2005. Turun kaupunki. Turku. <http://www.kulttuuripolku.fi/> (luettu 23.11.2012)

Virkkunen Jaakko, Ahonen Heli, Schaupp Marika & Lintula Leila 2010: Toimintakonseptin yhteisen kehittämisen mahdollisuus. Helsinki. Tykes.

LOHJA

KULTTUURIPOLKU
LOHJAN KAUPUNKI

LOHJAN KAUPUNKI / LOJO STAD
Kulttuuripalvelut Karstuntie 4, PL 71, 08101 Lohja
Puh 044 374 1552 leea.kavonius@lohja.fi

1. JOHDANTO	3
1.1 Tahot	4
1.2 Aluejaot	4
1.3. Vierailukohteet	5
1.4. Oppiaineet ja vierailukohteet	6
2. VARHAISKASVATUS	7
2.1 0-3 vuotiaat	8
2.2 4-6 vuotiaat	8
3. PERUSKOULU	9
3.1. 1.-luokka	10
3.2 2.-luokka	10
3.3 3.-luokka	11
3.4 4.-luokka	11
3.5 5.-luokka	11
3.6 6.-luokka	13
3.7. 7.-luokka	13
3.8. 8.-luokka	13
3.9 9.-luokka	14
4. TYÖIKÄISET	14
5. IKÄIHMISET	16
6. Lohjan kaupungin kulttuuripalvelujen palvelut	18
7. Yhteystiedot	20
7.1 Kirjasto	20
7.2. Museo/kulttuuri- ja perinnemaisema	20
7.3 Teatteri/ilmaisutaito	21
7.4 Elokuva ja mediakasvatus	21
7.5 Orkesteri/musiikkiopisto	21
7.6 Hiiden Opisto	22
7.7 Kuvataide	22
7.8 Kotiseutu- ja luotoretket	22
7.9 Liikunta	22
7.8 Käsityö	22
8. VISUAALINEN KULTTUURIPOLKU	23

1. JOHDANTO

Kulttuuripolku käynnistettiin Lohjan kaupungissa ensimmäisen kerran vuonna 2008, mutta rahoituksen puutteen vuoksi se keskeytyi. Lohjan museonjohtaja Eero Ahtela otti asian taas esille syksyllä 2011 ja pyysi Leea Kavoniusta projektin vetäjäksi. Tehtävänä oli etsiä sopiva kulttuuripolkumalli, suunnitella runko ja rakentaa polkua yhdessä alan ammattilaisten kanssa.

Tavoitteena on tarjota kulttuuritoimen palveluja lohjalaisille suunnitelmallisesti toteutettuna yhteistyönä. Kohteena on jokainen lohjalainen päiväkotilapsi, esikoululainen sekä ala- ja yläkoulun oppilas lukuvuoden aikana eri kulttuurilaitoksissa, niin kirjastossa, museossa, taidenäyttelyssä, teatterissa, konsertissa kuin elokuvissakin.

Tavoitteena on saada kulttuuripolku varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmaan vuonna 2013. Näin takaamme, että kaikki lapset eri puolella Lohjaa saavat tutustua kaikkiin kulttuurikohteisiin ja aloihin. Kulttuuri- ja liikuntatoimen kautta tavoitetaan myös aikuisväestö ja yhteistyössä perusturvan vanhuspalvelujen kanssa myös ikääntyneet.

Kulttuuripolku-suunnittelussa eräänä keskeisenä tavoitteena on vahvistaa Lohjaan liittyvien kuntien kulttuurityötä siten, että koko uuden Lohjan alueella on mahdollisuus tasa-arvoistaa palveluita. Kulttuuria on tarkoitus sekä viedä monin keinoin eri puolille kuntaa, että parantaa eri taajamien ja kylien asukkaiden liikkumista kulttuuritarjonnan ääreen. Erityistä painoarvoa suunnittelussa ohjataan myös eri puolilla uutta Lohjaa asuvien omaehtoiseen (esim. näytelmäkerhot, näyttelyt, kulttuuriyhdistykset, kotiseutuyhdistykset) kulttuurityöhön. Tavoitteena on paikallisen identiteetin vahvistaminen. Suunnittelussa korostetaan myös yhteistyötä toisaalta taiteen perusopetusta antavien tahojen ja toisaalta kolmannen sektorin kanssa. Tarkoitus on vahvistaa kunkin liittyvän kunnan omaa jo nykyäänkin vahvaa kulttuuri-identiteettiä ja sen pohjalta aikaansaada määrätietoisella toiminnalla uuden Lohjan yhteinen kulttuuri-identiteetti, jossa siis tulee näkyä niin Lohjan, Karjalohjan ja Nummi-Pusulan vahva vaikutus. Vuodesta 2009 lähtien Sammatti on ollut osa Lohjaa. Menneen kolmen vuoden aikana Lohjan ja Sattamin kulttuuria on kehitetty juuri edellä mainitulta pohjalta. Esimerkkinä Lohjan kaupunki otti hoitaakseen Paikkarin torpan aukio-olon Museoviraston luopuessa siitä. Katsomme, että olemme työssä onnistuneet ja tältä pohjalla on perusteita myös jatkaa Karjalohjan ja Nummi-Pusula kanssa.

1.1 Tahot

Museo

Kirjasto

Orkesteri

Teatteri

Yleinen kulttuuri

Hiiden Opisto

Musiikkiopisto

Liikuntakeskus

Perusturva, vanhustyö

Opetus

Varhaiskasvatus

Taiteen perusopetusta antavat koulut

1.2 Aluejaot

Aluejaot ovat samat, jotka ovat jo varhaiskasvatuksella ja opetustoimella käytössä.

Anttilan alue

- Keskusta (Anttila, Tytyri)
- Routio (Roution koulu, Jalavan koulu, Hiiden koulu)
- Karstu
- Sammatti

Harjun alue

- Keskusta (Lohjanharju, Neitsytlinna)
- Ojamo
- Nummentausta/Metsola

Mäntynummen alue

- Asema
- Mäntynummi
- Perttilä
- Lehmijärvi

- Pulli
- Muijala

Järnefeltin alue

- Maksjoki
- Virkkala
- Kirkniemi
- Lohjansaari
- karjalohja

Källhagenin alue

- Ruotsinkieliset päiväkodit ja koulut

Nummi-Pusula

- Saukkola
- Hyrsylä
- Ikkala
- Koisjärvi
- Pusula
- Oinola

1.3. Vierailukohteet

Kirjastot

Elokuva

- Kino Vaakuna

Teatteri

Neidonkeidas

Konsertit

- Lohjan kaupunginorkesteri
- Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto

Lohjan museot

- Lohjan museo
- Tytyri kaivosmuseo
- Johannes Lammen museo
- Paikkarin torppa

- Meijerimuseo
- Kovalan traktorimuseo

Kirkot

- Lohja
- Virkkala
- Sammatti
- Karjalohja
- Nummi-Pusula
- Ortodoksinen kirkko
- Tsasouna

Taidenäyttely

- Linderinsali, pääkirjasto
- Kässän talo

1.4. Oppiaineet ja vierailukohteet

Äidinkieli

- kirjastot
- teatteri
- elokuva

Historia

- museot
- kirkot
- kulttuuriperinne
- hautausmaat
- seurakuntatalot

Kuvataide

- taidenäyttelyt
- muistomerkit

Musiikki

- konsertit

Liikunta

- Neidonkeidas
- Tennari

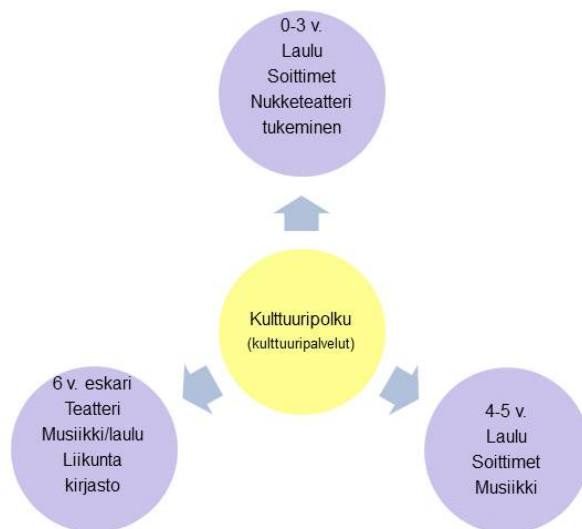
Ympäristö- ja luonnontiede ja biologia

- kotiseuturetket
- luontoretket

Käsityö

- Käsityökoulu Helmi
- Hiiden Opiston näyttelyt

2. VARHAISKASVATUS

2.1 0-3 vuotiaat

Tuetaan ja ohjataan vanhempia viemään lapsia kulttuurin pariin. Päiväkodissa tutustutaan soittimiin, musiikkileikkeihin ja nukketeatteriin sekä liikutaan musiikin tahdissa.

2.2 4-6 vuotiaat

Tuetaan ja ohjataan vanhempia viemään lapsia kulttuurin pariin. Päiväkodissa tutustutaan soittimiin, nukketeatteriin/teatteriin, lauletaan, musisoidaan, tanssitaan ja liikutaan musiikin tahdissa. Kirjastoissa järjestetään säännöllisesti satutunteja.

Esiopetuksen taidekasvatuksen tavoitteita tukee yhteistyö Lohjanseudun kuvataidekoulun kanssa. EskArt on kaikille Lohjan alueen esikoululaisille vuosittain tarjottava taidetunti. EskArtin tavoitteena on antaa esiopetusikäisille mahdollisuus elämyksiin ja oppimisen iloon taiteen äärellä ja tukea esiopetuksen taidekasvatussisältöjä.

Jokainen päiväkotilapsi pääsee joka vuosi Itsenäisyyspäiväjuhlaan.

Kirjastot järjestävät esikoululaisille eskarileikit-tapahtuman pyydettäessä.

Tavoite:

- Kirjasto tutuksi paikaksi, lukemiseen innoittamista
- kirjaston käytön opetusta leikin avulla
- kirjastossa käyttäytyminen
- satuhetki

Tavoitteena on käydä lapsiryhmien kanssa esiintymässä läheisessä vanhusten palvelukeskuksessa/vanhainkodissa.

Tavoitteena on saada jokaiseen päiväkotiin kulttuurivastaava.

3. PERUSKOULU

Tavoitteet

- luoda toimiva työkalu opettajille kulttuurin eri osa-alueiden integroimiselle opetustyöhön
- tarjota kaikille peruskouluikäisille Lohjalaisille tasapuoliset mahdollisuudet tutustua lohjalaisiin kulttuurikohteisiin
- tarjota Lohjan eri alueiden koululaisille tasapuoliset mahdollisuudet kulttuuri- ja taidekokemuksiin ja –elämyksiin
- tarjota mahdollisuus kulttuurin ja taiteen tuottamiseen koulutoiminnan puitteissa, jotta kaikki oppilaat saavutetaan
- vahvistaa eri toimintayksiköiden välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta kulttuurin eri osa-alueilla. Luodaan puitteet opettajien ja muiden lasten kanssa työskentelevien, sekä kulttuurin tuottajien aktiiviselle yhteistyölle esim. sairaala, vanhainkoti.
- perinteen ja paikallisen kulttuurin ominaispiirteiden välittäminen koululaisille
- Sporttivaunun vierailu kaikilla kouluilla

3.1. 1.-luokka

Ensimmäisellä luokalla kulttuuripolun aiheet ovat **kuvataide ja kirjasto**. Oppilaat tekevät koulussa taidetta ja vievät taulut lähimmän vanhainkodin, kirjaston tai koulun aulaan ja pitävät taidenäyttelyn avajaiset. Taidenäyttelyn kesto on 1-2 viikkoa tai opettajan määräämä kesto. Lapset käyvät myös tutustumassa läheiseen kirjastoon tai kirjastoautoon.

Uintiopetus

Iltapäiväkerhon musiikki/soitin tarjonta -> musiikkiopisto

Tavoitteena on myös yrittää tavoittaa sellaisia lapsia, jotka joko eivät pääse musiikkiopistoon pääsykokeiden kautta tai eivät haluakaan tulla varsinaisiksi oppilaiksi. Toisaalta ajatuksena on tehdä tutuksi musiikkiopiston toimintaa ja sitä kautta herättää kiinnostusta varsinaiseen musiikinopiskeluun.

3.2 2.-luokka

Toisella luokalla kulttuuripolun aiheena ovat **kirjasto, elokuva ja mediakasvatus**. Opettajat vievät oppilaansa lähimpään kirjastoon tutustumaan ja oppimaan kirjojen lainausta ja kirjastokäyttäytymistä. Tavoitteena on myös mennä elokuvateatteri Kino Vaakunaan tai vuokrata elokuva koululle mm. Koulukinolta tai Suomen elokuvakontaktilta.

Kirjaston tavoite:

- kirjasto tutuksi paikaksi, kirjaston käytön harjoittelua ja lukemiseen innostamista.
- kirjastossa asioiminen ja oman kirjastokortin hankkiminen
- harjaantuminen kirjaston käyttöön: lainaus ja palauttaminen, kirjastoaineiston käsittely
- lasten- ja nuortenosastoon tutustuminen
- lukemiseen innostaminen

Tavoitteena on käydä esiintymässä tai järjestää muuta ohjelmaa läheiseen vanhusten palvelukeskukseen/vanhainkotiin kerran lukukaudessa.

3.3 3.-luokka

Kolmannella luokalla kulttuuripolun aiheita ovat **teatterikasvatus ja kuvataide**. Mahdollinen teatterivierailu, jossa tutustutaan lavastukseen, puvustukseen ja ohjaukseen. Tehdään yleisökierros Lohjan teatterin kulisseissa. Mahdollista on myös pyytää teatteriryhmää tai henkilöä esittämään näytelmämonologin tai kertomaan teatteritoiminnasta. Luokka tutustuu kuvataiteeseen, joko koulussa tai menee tutustumaan taidenäyttelyyn. Luokka voi itse järjestää taidenäyttelyn omista tuotoksistaan lähimmän vanhainkodin aulassa.

Teatterin tavoite:

- Oppilaat vierailevat teatterissa ja tutustuvat lastennäytelmän tekoon puvustamossa ja lavastamossa.
- Teatterietiketti tutuksi
- Oppilaat tulevat katsomaan näytelmän
- Teatterin edustaja tulee kertomaan luokalle tulevasta lastennäytelmästä ja teatterietiketistä
- Oppilaat tulevat katsomaan näytelmän

Oppilaat voivat käsitellä teatterikokemustaan oppitunnilla: kuvaamataito, äidinkieli (vastuu koululla).

3.4 4.-luokka

Neljännellä luokalla kulttuuripolun kohteena on **musiikki ja käsityö**. Lohjan kaikki neljäsluokkalaiset menevät itsenäisyyspäivänä Laurentius-saliin Itsenäisyyspäiväjuhlaan, jossa esiintyy Lohjan kaupunginorkesteri. Näin elävämusiikki tulee lapsille tutuksi. Käsityö on neljännellä luokalla vielä kivaa ja opettajat miettivät sopivat teemat käsityötunneille. Tärkeintä on, että lapset oppivat ymmärtämään käsityötaidon merkityksen ja saavat itse kokeilla tehdä käsitöitä.

3.5 5.-luokka

Viidennellä luokalla kulttuuripolun kohteena ja aiheena on **museo(t) ja kulttuuri- ja perinnemaisema ja kirjasto**.

Opettajilla on vapaat kädet suunnitella kotiseuturetket ja luontoretket haluamaan paikkaan ja he saavat myös vapaasti valita ajankohdan, mikä parhaiten sopii heidän toimintasuunnitelmaansa. Museon voi hyvin yhdistää kotiseuturetkeen. Kirjastoon jokainen viidesluokkalainen menee opettajalle sopivana aikana. Opettaja sopii kirjaston kanssa milloin luokka menee kirjastoon vierailulle.

Museon tavoite:

- paikkakunnan esihistoria ja historia tutuksi näyttelyiden kautta Lohjan Museossa, Johannes Lohilammen museossa ja mahdollisuuksien mukaan myös Kaivosmuseossa
- tutustuminen historiatutkimukseen
- tutustuminen museotyöhön ja museon kokoelmiin (kuvakokoelmat)
- tutustuminen Elias Lönnrotin elämäntyöhön ja Paikkarin torppaan

Kirjaston tavoite:

- kirjaston luokituksen perusteet tutuiksi ja kaunokirjallisuuden esittely
- verkkotiedonhakuun tutustumista
- tietojen ja aineiston hakua asiakaspäätteen avulla kirjaston omista kokoelmista
- verkkokirjastoon tutustuminen
- tiedonlähteiden kriittisen arvioinnin perusteet
- kirjasto projektitöiden osana
- lukuharrastuksen tukeminen

Teatterin tavoite:

- Teatterietiketin kertaus koululla (vuoropuhelua), jonne teatterin edustaja tulee kertomaan tulevasta lasten/nuortennäytelmästä
- Teatterityö tutuksi. Annetaan oppilaille mahdollisuus haastatella ohjaajaa ja näyttelijöitä ja muita teatterintekijöitä.

Oppilaat voivat käsitellä teatterikokemustaan oppitunnilla: kuvaamataito, äidinkieli (vastuu koululla).

Uinti

3.6 6.-luokka

Kuudennella luokalla kulttuuripolun aiheena on **elokuva, mediakasvatus ja tanssi**. Oppilaat menevät opettajan kanssa Lohjan elokuvateatteri Kino Vaakunaan tai opettaja/koulu vuokraa elokuvan koululle mm. Koulukinolta tai Suomen elokuvakontaktilta. Kuudennella luokalla opetetaan tanssimista. Oppilaat harjoittelevat tansseja opettajan johdolla ja esittävät ne esimerkiksi koulun itsenäisyyspäiväjuhlassa tai kevätjuhlassa.

Kirjasto -> Lukudiplomi 1.-6. luokkalaisille www.lohja.fi/kirjasto, lukuharjoitusten edistäminen kaikille luokille

3.7. 7.-luokka

Seitsemännellä luokalla kulttuuripolun kohteena on **kirjasto, kuvataide ja käsityö**. Oppilaat käyvät tutustumassa taidenäyttelyyn esimerkiksi Linderinsalissa tai Kässän talossa. Käsityö halutaan tuoda tutuksi seiskaluokkalaisille Käsityökoulu Helmen ja Hiiden Opiston työpajoilla ja näyttelyillä.

Kirjaston tavoite:

- tiedonhakutaidon syventäminen ja perehtyminen kirjaston palvelutarjontaan niin, että oppilas osaa etsiä tietoja ja käyttää erilaisia tiedonlähteitä. Kirjallisuuden tuntemusta syvennetään.
- tiedon haut aikuisten osaston kokoelmista
- tiedonlähteiden luotettavuuden arviointia
- kaunokirjallisuuden esittelyä
- Lukudiplomi, jatkuu koko yläasteen

3.8. 8.-luokka

Kahdeksannella luokalla kulttuuripolun aiheena on **teatteri, musiikki ja museo**. Museon kanssa yhteistyössä Roopen polulta LohjaPediaan. Kahdeksannella luokalla tehdään kotiseuturetki, jonka opettaja saa itse toteuttaa parhaalla katsomalla tavallaan ja valitsemallaan ajankohdalla. Tavoitteena on saada teatteri tutuksi teatterikierroksella, teatterinäytökseen menemisellä tai koulussa pidettävällä teatteripajalla, jota vetää teatteriohjaaja tai näyttelijä. Tavoitteena on myös,

että kaikki kahdeksaluokkalaiset menevät Lohjan kaupunginorkesterin, Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston tai vastaavaan klassisen musiikin konserttiin. Lohjan kaupunginorkesteri tekee kouluvierailuja, joten myös tätä kautta tavoite toteutuu.

Teatterin tavoite:

- Oppilaat valitsevat yhdessä opettajansa kanssa teatterin ohjelmistosta näytelmän, jota tulevat katsomaan
- Mahdollisesti jokin tehtävä näytelmään/teatterikäyntiin liittyen (vastuu koululla)

Museon tavoite:

- paikkakunnan esihistoria ja historia
- Roopen polulta LohjaPediaan 7-9. luokka
- historiatutkimus paikkakunnan aiheesta
- Elias Lönnrot ja suomalaisuus
- lohjalaisen teollisuuden vaiheita
- lohjalainen kulttuurimaisema

3.9 9.-luokka

Yhdeksännellä luokalla kulttuuripolun aiheena on **elokuva ja mediakasvatus sekä opintoretki**. Opintoretkellä voi toteuttaa vaikka kaikki nämä aiheet. Opettaja päättää miten haluaa aiheet oppilaille esitellä. Esimerkiksi opintoretki Helsinkiin, jossa käydään Elävän kuvan museossa tai Kansallisessa audiovisuaalisessa arkistossa eli elokuvateatteri Orionissa. Hiiden Opisto käy kertomassa yhdeksäsluokkaisille toiminnastaan ja harrastusmahdollisuuksista.

Hiiden Opisto käy kertomassa toiminnastaan ja harrastusmahdollisuuksista.

4. TYÖIKÄISET

Työssä käyvät ihmiset huomioidaan taiteen perusopetusta antavien koulujen kurssisisällöissä. Näistä löytyy myös lapsille ja nuorille sekä ikäihmisille harrastusmahdollisuuksia.

Hiiden Opisto

Yhteystiedot: www.hiidenopisto.fi

- Erilaisia kursseja Kielten ja musiikin-, Taitoaineiden-, Taiteen ja liikunnan-, Yhteiskuntaosastossa sekä Ikäihmisten yliopisto
- Taiteen perusopetus mm. kuvataiteen 3v. perusopetus aikuisille, lapsille käsityökoulu jne.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto

Yhteystiedot: rehtori p. 050518 7104, www.lohja.fi/musiikkiopisto

Tanssikoulu Un Dos Tres

Yhteystiedot: Kirsi Kannas p. 050 555 1185, tanssikoulu.undostres@undostres.fi, www.undostres.fi

Musiikkikoulu RytmiOmena

Yhteystiedot: Ira Kaspi p. 050 313 9503, ira@rytmiomena.fi, www.rytmiomena.fi

Taito-käsityökoulu Helmi

Yhteystiedot: p. 019 381 596, lohja@taitousimaa.fi, www.taitousimaa.fi

Lohjanseudun kuvataidekoulu

Yhteystiedot: rehtori p. 050 318 8602, 019 312 366,
lohjanseudun.kuvataidekoulu@dnainternet.net, www.lohjanseudunkuvataidekoulu.fi

Tanssistudio Funka

Yhteystiedot: Tiina Liezén p.040 740 5500, www.funka.fi

5. IKÄIHMISET

Ikäihmiset huomioidaan kulttuuripolussa seuraavasti:

Päiväkodin lapset sekä ala-asteen oppilaat vievät ikäihmisille iloa kuvataiteen, musiikin ja esitysten muodossa pitkin vuotta. Tavoitteena on, että ikäihmisten luona käydään vähintään kolme kertaa lukukaudessa.

Kulttuuritapahtumia järjestetään ikäihmisille. Esim. Tenoripäivien aikana järjestetään esityksiä vanhainkodeissa.

Kirjastolla on ikäihmisille palveluja: Kirjat kotiin – palvelu, jonka piirissä olevat henkilöt saavat kerran kuukaudessa kotiinsa kirjastosta aineistoa. Kirjautuuksista ja kirjaston palveluista käydään kertomassa erilaisissa vanhusten tapahtumissa vuosittain.

Lohjan museo palvelee ikäihmisiä käymällä vanhainkodeissa pitämässä muisteluiltoja vanhojen valokuvien ja esineiden kera.

Lohjan teatteri toivottaa ikäihmiset tervetulleiksi näytelmiä katsomaan ja tutustumaan teatterin tiloihin opastetulle kierrokselle.

Kulttuurisihteeri käy joka syksy kertomassa Hiiden Opiston järjestämässä ikäihmisten kurssilla, mitä kulttuuritarjontaa Lohjalla on tarjolla.

Pyrimme saamaan kolmannen sektorin vahvasti mukaan toimintaan.

VANHUS- JA SAIRAALAPALVELUIDEN ASUMISPALVELUYKSIKÖT, VANHAINKODIT,
VUODEOSASTOT JA PÄIVÄTOIMINTA

Asumispalveluyksiköt:

Lohjan vanhusten palvelukeskus ja Kultakodit (+ Päivätoiminnan Ulpukka ja Rentukkakerhot)
Ojamonkatu 34, 08100 Lohja

Palvelukeskuksessa on:

Akseli ja Elina – koti

Helmi ja Hermanni – koti

Alatupa sekä päivätoiminnan yksiköt Rentukka ja Ulpukka – kerhot

Kultakodeissa on seuraavia pienryhmäkoteja:

Kultakoti 1; Lehtikulta ja Katinkulta

Kultakoti 2; Viherkulta ja Punakulta osastot

Kultakoti 3; Valkokulta ja Keltakulta osastot

Palvelutalo Petäjäkoti, Mäntynummi
muistihäiriöisten koti Tuomenkukka

Palvelukeskus Tupala (vieressä myös vanhusten vuokrataloja)
Toivokuja 6, Karjalohja

Ryhmäkoti Kotola
Toivonkuja 5, Karjalohja

Palvelukoti Kaisankallio (vieressä myös vanhusten vuokrataloja)
Kalevantie 1, Sammatti
maanantaisin lidankammarissa päivätoimintaryhmä Kissankellot

Vanhainkodit:

Kartanonmäki
osastot 1 ja 2

Vuodeosastot:

Vuodeosastot 1-4, Kivenkatu 8, Lohja

Vuodeosasto 5, Tynninharju, Lohja

Veijolanpihan palvelukeskus, Kivenkatu 8, Lohja

Päivätoiminta Auringonkukka sekä avopalvelukeskustoimintaa alueen vanhuksille

Nummi-Pusulan vuodeosasto ja vanhainkoti

Nummen Vanhainkoti Niilonpirtti

6. Lohjan kaupungin kulttuuripalvelujen palvelut

Kirjasto:

- kirjauutuuksien esittely vanhuksille
- kirjat kotiin -palvelu, yhteyshenkilö Marja Österberg
- kirjavinkkaus
- Lukudiplomi 1.-6. luokkalaisille
- Eskarileikit
- satutunnit alle kouluikäisille
- kirjailijavieraita, ym. vierailijoita
- yhteiset tapahtumat, kirjallisuusaiheiset teemapäivät, esim. Pohjoismainen kirjallisuusviikko
- näyttelyt
- kirjastoissa päiväkotien ja koulujen järjestämiä näyttelyitä
- kirjastoissa lukupiirejä
- kirjallisuustapahtumia
- Lohjan Muisti

Lohjan museo:

- näyttelyt
- opastetut kierrokset

- koululaiskäynnit
- museopäivät
- loma-ajantapahtumat koululaisille ja lapsiperheille
- tilaisuudet kotiseutuyhdistysten ja muun kolmannen sektorin kanssa
- tilaisuudet vanhusten palvelutaloissa
- Lohjan Muisti

Yleinen kulttuuri:

- Lohjan Kesän tapahtumat
- juhannusjuhlat
- Itsenäisyysjuhla
- Menneen Ajan Joulumarkkinat
- Uuden vuoden ilotulitus
- toiminta- ja kohdeavustukset

Lohjan teatteri:

- kolme näytelmää vuodessa
- opastettuja kierroksia teatterilla
- pukuvuokraus
- teatteri harrastusmahdollisuutena nuorille ja aikuisille

Lohjan kaupunginorkesteri:

- konsertteja
- Lohjan Tenoripäivät
- päiväkotit, koulu- ja vanhainkotivierailuja
- kirjastokonsertteja

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto:

- soitinesittely
- soitin- ja lauluopetusta
- musiikkileikkikoulu
- konsertteja
- musiikki-iltapäiväkerho

- Lohjan Muisti

Hiiden Opisto:

- erilaisia kursseja kaiken ikäisille
- Lohjan Muisti

Lohjan Liikuntakeskus

- peruskoulun uintipäivät
- uimakoulut
- liikuntapalveluja kaiken ikäisille
- liikuntaopas ilmestyy joka syksy

Lohjan Muisti

Museotoimi, kirjasto, Hiiden Opisto ja musiikkiopisto järjestävät vuosittain vaihtuvan teeman pohjalta kuukausittain koko vuoden ajan tapahtumia, juhlia ja tilaisuuksia eri puolilla Lohjaa.

7. Yhteystiedot

7.1 Kirjasto

Kirjasto p. 019 369 1477, kirjasto.lohja@lohja.fi, www.lohja.fi/kirjasto

7.2. Museo/kulttuuri- ja perinnemaisema

Lohjan museo p. 050 529 9822, www.lohja.fi/museo

(Lohjan museo, Tytyrin kaivosmuseo, Paikkarin torppa, Meijerimuseo, Lohilammen museo)

7.3 Teatteri/ilmaisutaito

Lohjan teatteri, teatterin sihteeri p. 044 369 1499 www.lohja.fi/teatteri,

Vaahterateatteri ry, www.vaahterateatteri.net

Lohjan harrastajanäyttelijät ry, lohjanharrastajanayttelijat@gmail.com

Teatteri Trala ry <http://www.simplesite.com/Trala/>

Kapsäkki, info@kapsakki.fi, www.kapsakki.fi

7.4 Elokuva ja mediakasvatus

Koulukino ry, tuottaja p. 0400 459 871, 040 176 3018, www.koulukino.fi

Elokuvateatteri Kino Vaakuna p. 044 037 5700, www.kinovaakuna.fi

Suomen elokuvakontakti ry p. 09 6129 720, filmcont@elokuvakontakti.fi, www.elokuvakontakti.fi

Suomen elokuvasäätö p. 09 622 0300, www.ses.fi

Kansallinen audiovisuaalinen arkisto p. 09 615 400, kava@kava.fi, www.kava.fi

KAVA tarjoaa erikouluasteille elokuvanäytöksiä ja työpajoja. Elokuviin on saatavilla Koulukinon ja Metkan oppimateriaalit. Näytöksiin ja työpajoihin on vapaa pääsy, mutta ennakoilmoittautuminen on sitova, suuren kysynnän takia.

Mediakasvatuskeskus Metka ry p. 040 593 5963, www.metka.fi

Mediakasvatuskeskus Metkalla on nettisivuillaan valmiita tulostettavia oppimateriaaleja ja opetuskokonaisuuksia.

7.5 Orkesteri/musiikkiopisto

Lohjan kaupunginorkesteri, orkesterin sihteeri p. 044 369 1462, www.lohjankaupunginorkesteri

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto, toimistos sihteeri p. 019 369 1486, www.lohja.fi/musiikkiopisto ,
vararehtori p. 044 374 1485, www.lohja.fi/musiikkiopisto

Konserttikeskus ry, musiikkia lapsille ja nuorille p. 010 322 4400, www.konserttikeskus.fi

7.6 Hiiden Opisto

Hiiden Opisto p. 019 369 1498, www.hiidenopisto.fi

7.7 Kuvataide

Lohjanseudun kuvataidekoulun rehtori p. 050 318 8602, 019 312 366,
lohjanseudun.kuvataidekoulu@dnainternet.net, www.lohjanseudunkuvataidekoulu.fi

7.8 Kotiseutu- ja luotoretket

Lohjan oppaat

7.9 Liikunta

Neidonkeidas p. www.neidonkeidas.fi

7.8 Käsityö

Taito Uusimaa, Taito-käsityökoulu Lohjan Helmi p. 019 381 596, lohja@taitouusimaa.fi,
www.taitouusimaa.fi

8. VISUAALINEN KULTTUURIPOLKU

